

Univerzita Karlova v Praze
Pedagogická fakulta

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2015

Tea Cholevová

Univerzita Karlova v Praze

Pedagogická fakulta

Katedra primární pedagogiky

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Výskyt specifických poruch učení u žáků 1. stupně vybraných základních škol
a práce učitelů s těmito žáky

Occurrence of specific learning disabilities of primary education pupils at
selected basic schools and teachers work with these pupils

Tea Cholevová

Vedoucí práce: Mgr. Marie Rychlíková

Studijní program: Učitelství pro základní školy

Studijní obor: Učitelství pro 1. stupeň ZŠ

2015

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Výskyt specifických poruch učení u žáků 1. stupně vybraných základních škol a práce učitelů s těmito žáky vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 24. června 2015

.....

podpis

Touto cestou bych ráda poděkovala všem, kteří mi pomáhali s přípravou práce nebo mě jakkoli podporovali během jejího vytváření. Zejména pak chci poděkovat vedoucí mé diplomové práce Mgr. Marii Rychlíkové za podnětné rady, čas strávený konzultacemi a trpělivost, kterou se mnou měla.

ABSTRAKT

Diplomová práce je zaměřena na aktuální tematiku: výskyt specifických poruch učení u žáků 1. stupně vybraných základních škol a práce učitelů s těmito žáky. V teoretické části se práce zaměřuje na vymezení specifických poruch učení, diagnostiku, reedukaci a možnosti vzdělávání. V praktické části je analyzován stav specifických poruch učení na vybraných základních školách v regionu Královéhradeckého kraje a části Prahy pomocí dotazníkového šetření.

Cílem diplomové práce je zjistit četnost a druh specifických poruch učení, které se vyskytují na vybraných školách. Jak jsou pedagogové připraveni na problematiku specifických poruch učení, jakým způsobem s dětmi se specifickými poruchami učení pracují. Dílčím cílem bylo zjistit podíl žáků se specifickými poruchami učení z celkového počtu žáků ve třídách. Z dotazníkového šetření vyplynula dostatečná připravenost i odbornost potřebná ke vzdělávání žáků s poruchou učení.

KLÍČOVÁ SLOVA

specifické poruchy učení, reedukace, individuální vzdělávací plán, edukace, osobnost pedagoga, psychologické potřeby dítěte, integrace.

ABSTRACT

This thesis is focused on occurrence of specific learning disorders among primary education pupils in the selected basic schools and teachers' work with these pupils. The theoretical part of the thesis aims on delimitation of specific learning disorders; diagnostics; re-education; and potential learning possibilities. Practical part analyses teachers' preparedness for specific learning disorders in the regions of Hradec Králové and Prague. Data were collected by means of questionnaire method.

The thesis' objective is to discover a frequency and type of learning disorders occurring in the selected basic schools; how are teachers prepared for the issue of specific learning disorders among basic school pupils; and what methods are used in education of pupils with learning disorders. Secondary objective is to discover a share of pupils with learning disorders in inspected classrooms. Examined data showed that teachers have necessary professional qualities for education of pupils suffering from learning disabilities.

KEYWORDS

specific learning disorders, reeducation, individual education plan, education, teacher's personality, psychological needs of the child, integration.

Obsah

1	Úvod	9
2	Teoretická část	11
2.1	Specifické poruchy učení	11
2.1.1	Historie specifických poruch učení	12
2.1.2	Obecná charakteristika a příčiny specifických poruch učení	13
2.1.3	Projevy a typy specifických poruch učení	15
2.1.4	Klasifikace specifických poruch učení	16
3	Diagnostika specifických poruch učení	18
3.1	Screening specifických poruch učení	18
3.2	Pedagogická diagnostika	19
3.3	Diagnostika v pedagogicko-psychologické poradně	20
4	Specifické poruchy učení a jejich projevy	22
4.1	Dyslexie – specifická porucha čtení	22
4.2	Dysgrafie – specifická porucha grafického (psaného) projevu	24
4.3	Dysortografie – specifická porucha pravopisu	26
4.4	Dyskalkulie – specifická porucha matematických schopností	27
4.5	Dyspraxie – specifická porucha obratnosti	29
4.6	Dysmúzie – specifická porucha hudebních schopností	31
4.7	Dyspinxie – specifická porucha výtvarného projevu	32
5	Vzdělávání žáků se specifickými poruchami učení	33
5.1	Legislativa v oblasti vzdělávání žáků se specifickými poruchami učení	33
5.2	Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání	33
5.3	Individuální integrace	36
6	Žák, učitel a specifické poruchy učení	40

6.1	Přístup k žákům se specifickými poruchami učení.....	40
6.2	Rizikové faktory v předškolním věku.....	40
6.3	Rizikové faktory ve školním věku.....	44
7	Reedukace specifických poruch učení.....	45
7.1	Obecně známé a osvědčené nápravy poruch.....	46
7.2	Závěr teoretické části.....	47
8	Praktická část.....	48
8.1	Metodika průzkumu – hlavní cíl.....	48
8.1.1	Dílčí cíle.....	48
8.2	Charakteristika průzkumné metody.....	48
8.3	Charakteristika průzkumného vzorku.....	49
8.4	Realizace průzkumného šetření.....	49
8.5	Zpracování dotazníku.....	50
8.6	Další zjištění a srovnání.....	71
8.7	Možnosti dalšího vzdělávání učitelů v základních školách.....	73
8.8	Diskuze.....	76
9	Závěr.....	78
10	Seznam použitých informačních zdrojů.....	82
11	Seznam příloh.....	87
12	Seznam obrázků.....	88
13	Seznam tabulek.....	89
14	Seznam grafů.....	90

1 Úvod

Téma diplomové práce jsem zaměřila na aktuální téma – specifické poruchy učení. Cílem diplomové práce je zjistit četnost a druh poruch specifických poruch učení (dále jen SPU), které se vyskytují na vybraných školách. Jak jsou pedagogové připraveni na problematiku SPU, jakým způsobem s dětmi s SPU pracují. S ohledem na své profesní uplatnění ve školství jsem se pokusila získat informace a poznatky, které budu moci uplatnit ve své školní praxi. Samotné téma je významné jak pro samotné rodiče a děti, tak pro samotné pedagogy – učitele. Budou to převážně oni, kdo bude s dětmi pracovat, učit je překonávat obtíže při učení. Je důležité, aby široká veřejnost získala potřebné základní informace týkající se této problematiky, aby děti, které jsou handicapované některou ze specifických poruch učení, nebyly považovány za hloupé, líné, nemotorné a nebyly bez rozmyslu vyčleňovány. Současný trend – začleňování dětí se specifickými poruchami učení do běžných tříd jim umožní vzdělávat se stejně s dětmi bez znevýhodnění a vytvořit jim takové sociální prostředí, kde bude rozvíjena jejich intelektová stránka, komunikace, sociální dovednosti, tolerance, spolupráce aj.

Tato práce je rozdělena na dvě části, a to na část teoretickou a praktickou. V teoretické části se zabývám analýzou odborné literatury směřující k problematice jednotlivých specifických poruch učení – co je jejich příčinou, jaké jsou projevy, jak tyto obtíže odstranit, možnosti vzdělávání, reedukační péče. Musím zde podotknout, že práce věnuje pozornost i méně známým poruchám učení – dyspraxii, dysmúzií, dyspínxii. Domnívám se, že dyslexie a dysgrafie jsou pro veřejnost známými a diskutovanými pojmy, avšak pokud budeme hovořit například o dyspraxii, tak se můžeme setkat s nepochopením této specifické poruchy učení a kvůli tomu může být žák s tímto znevýhodněním mylně považován za „neohrabané, levé, nešikovné“ dítě.

V praktické části je cílem objasnit pomocí dotazníkového šetření výskyt specifických poruch učení u žáků první stupně základních škol a následná práce učitelů s těmito žáky. Jak pedagogická fakulta připravuje budoucí učitele na tuto problematiku, zda je učitel schopen rozpoznat dítě s touto poruchou učení, zda je schopen přizpůsobit se jeho pracovnímu tempu a nasazení. Zároveň s výskytem SPU a práci učitelů zmapuji

a porovnáám Královéhradecký kraj – region, odkud pocházím, s vybranými pražskými školami.

2 Teoretická část

Teoretická část obsahuje základní charakteristiku specifických poruch učení, která zahrnuje terminologii, etiologii, diagnostiku, možnosti vzdělávání, reedukaci a projevy specifických poruch učení.

2.1 Specifické poruchy učení

Specifické poruchy učení (ang. *specific learning disabilities* nebo *additional learning needs in literacy and/or numeracy*, něm. *Legasthenie*) ovlivňují celou osobnost dítěte a často i situaci v rodině. Jsou vážnou překážkou v osvojování si vědomostí a znalostí, ale při včasné diagnostice a kvalitní reedukační péči a podpoře člověka s touto poruchou může dojít ke zlepšení, či úplnému odstranění vzdělávacích obtíží. Dítě se specifickou poruchou učení musí každodenně překonávat obtíže při osvojování čtení, psaní a počítání, při učení se cizím jazykům, při zapamatování si časových údajů, v prostorové orientaci (Pedagogická encyklopedie, 2009).

Úspěšnost dítěte ve škole předpokládá komplex různých schopností, znalostí a dovedností, které jsou základem pro další rozvoj a motivaci dítěte. Ale může se stát, že všechny schopnosti se nerozvíjejí stejně rychle, mohou být zpomaleny i vlivem sociálního prostředí a pak dochází k nerovnoměrnému vývoji. Každý jedinec má jiné složení svých individuálních schopností. Jestliže se jedná o menší rozdíly, dítě často slabší oblast dožene, pokud se už jedná o větší rozdíly, mohou zde už nastat problémy, rozdíly zasahují totiž do celé výuky a dítě začíná být oproti spolužákům znevýhodněno. Z výše uvedeného vyplývá, že SPU nejsou způsobeny postižením sluchu, zraku, motoriky, mentální retardací, psychickou poruchou nebo různými nepříznivými vlivy prostředí – jsou poruchou vývojovou.

Ve školním roce 2009/2010 docházelo do základních škol v České republice 794 459 žáků. Z nich 31 867 mělo přidělenou diagnózu SPU, což jen z celkového počtu všech žáků základních škol přibližně 4,01 % (Statistická ročenka, 2010).

2.1.1 Historie specifických poruch učení

První zmínky o SPU pocházejí z přelomu 19. a 20. století, ale až v padesátých letech se stávají aktuálním sociálním problémem. Je potřeba si uvědomit, že tedy existují a nepříznivě ovlivňují vzdělání a osobnost dítěte nejen ve školním věku, ale mají vliv na celoživotní orientaci a adaptaci ve společnosti.

První poruchou, která se začala zkoumat, byla dyslexie. Ale SPU existují od samého počátku lidské vzdělanosti. Již v starověku při výuce trivie¹ se hledaly metody, které by žákům pomohly lépe zvládat základy vzdělávání a problémy s tím spojené. Již Jan Amos Komenský (1592–1670) nabádá učitele používat při nácviku čtení správných metod, názornosti, dbát na individualitu každého dítěte. Z dnešního pohledu můžeme zodpovědně prohlásit, že J. A. Komenský svými vyučovacími metodami předběhl dobu a současná pedagogická veřejnost se vrací k jeho odkazu (Komenský, 2004).

V 50. letech 20. století se u nás začínají problémy se čtením a psaním řešit v psychiatrických léčebnách. Poté se začínají otvírat první třídy pro děti s poruchou čtení a psaní při zdravotnických zařízeních a první pilotní třídy (celkem 7) jsou ve školním roce 1966/67 otevřeny již v základních školách. Pro děti s poruchou čtení a psaní to byl velký posun vpřed, nicméně tyto třídy byly zřizovány jen v několika vybraných školách. Tento systém vzdělávání přetrvával až do 90. let 20. století. I když v těchto třídách vyučovali zkušení pedagogové se speciálně pedagogickou kvalifikací, stávalo se, že SPU nebyla u žáka rozpoznána a žák v běžné základní škole ve většině předmětů neprospíval a byl považován za „hloupé“ nebo „líné dítě“. Ovšem po roce 1990 se díky médiím, kdy problémy SPU byly probírány s odborníky, rodiči dětí postižených SPU i samotnými dětmi se SPU, staly SPU téměř věcí veřejnou. Velká medializace i nadměrné zvětšování problému přinesly značné problémy do školství a najednou byl ve školách velký počet dětí se SPU. Do České republiky se dostávaly informace ze zahraničí a ty ovlivňovaly jak celou společnost, tak i vzdělávání. Za předního odborníka péče o jedince se SPU je považován profesor Zdeněk Matějček² (1922–2004). Přes 35 let se zabýval touto

---

¹ výuka trivie – čtení, psaní, počítání

² Prof. PhDr. Zdeněk Matějček, CSc. – světově uznávaný dětský psycholog, který uznával nezastupitelnou úlohu rodiny v péči o dítě, reformátor v péči o dítě

problematikou, vydal řadu odborných publikací a stál v čele dyslektické společnosti u nás (Kovářová, 2013).

Zvýšený počet žáků se SPU v základních školách vnesl počátkem 90. let řadu problémů do našeho školství:

- nekompetentnost učitelů (při studiu na vysoké škole ani v praxi se s problematikou SPU nesetkávali),
- nezkušenost pedagogů s problematikou SPU vnesla nedorozumění mezi rodiče a školu,
- rodiče požadovali pro své dítě speciální přístup (jak jim bylo doporučeno v pedagogicko-psychologické poradně), ale školy nebyly schopné z důvodu nekompetentnosti pedagogů toto zaručit.

Samotní pedagogové se s novou situací ve školství vypořádávali po svém. Někteří pedagogové s dlouholetou praxí diagnózu SPU nepřijali a byli toho názoru, že pílí, drilem a neustálým učením se vše vyřeší a žák bude prospívat. Avšak někteří učitelé vyhledávali a využívali nabídky seminářů pedagogicko-psychologických poraden (dále jen PPP). Tyto kurzy a přednášky umožnily základní orientaci v problematice SPU. Další možností, jak svoje vědomosti a znalosti zdokonalovat, bylo formou samostudia. Literatura nebyla dostupná, vesměs žádná, a jediné, z čeho bylo možno čerpat, byly publikace profesora Matějčka. Teprve v roce 1994 vyšla kniha Olgy Zelinkové Poruchy učení, která předložila pedagogice základní ucelený přehled o problematice SPU. V současné době jsou dostupné kvalitní zahraniční i tuzemské publikace a zájemci o problematiku SPU mohou čerpat z těchto zdrojů.

2.1.2 Obecná charakteristika a příčiny specifických poruch učení

Odborná česká i zahraniční literatura přináší celou řadu různých definic specifických poruch učení. Jejich podstata ale zůstává obdobná. Definici podle prof. Zdeňka Matějčka (Dyslexie, 1995) shledávám jako výstižnou z důvodu, že chápe specifické poruchy učení jako neschopnost nebo sníženou schopnost naučit se číst, psát a počítat pomocí běžných výukových metod za přiměřené inteligence a sociokulturních příležitostí. Z toho vyplývá, že tyto poruchy učení nevznikají z vnějších příčin (nižší sociokulturní úroveň, odlišné

jazykové prostředí, zdravotní problémy, dlouhodobá absence ve škole, nevhodné didaktické postupy...), ale jsou vrozené nebo získané v raném dětství (drobné poškození mozku v období před narozením, při narození nebo brzy po narození dítěte). Další významnou roli může hrát i dědičnost, případně kombinace dědičnosti a dalších faktorů. Může se též stát, že někdy je příčina nejednoznačná nebo neznámá (souvislost s poruchou spolupráce mozkových hemisfér). Důležité je si uvědomit, že intelektové schopnosti těchto dětí nebývají narušeny – jsou průměrné až nadprůměrné, ale jsou **porušeny funkce**, které jsou důležité pro učení se čtení, psaní a počítání. **A to funkce:**

percepční	• vnímání prostřednictvím zraku, sluchu, hmatu...
kognitivní (poznávací)	• je porušena schopnost koncentrace, pozornosti, dále paměť, myšlení, řeč, matematické představy...,
motorické (pohybové)	• je porušena jemná nebo hrubá motorika končetin, motorika mluvidel, mikromotorika očních pohybů, někdy se spolupodílí i porucha motorické koordinace a rytmicity,
senzomotorické	• vzájemné propojení percepčních, poznávacích a motorických funkcí,
proces automatizace	• deficit v automatizaci jednotlivých dílčích funkcí a postupů = dovednosti jsou automatizovány pomaleji a složitěji.

(Matějček, Dyslexie, 1995)

Terminologie SPU není v České republice jednotná. Běžně se můžeme setkat s termíny specifické poruchy učení, vývojové poruchy učení, specifické vývojové poruchy učení. Všechny tyto termíny můžeme nazývat synonymem.

Základní vymezení specifických poruch učení:

Jedinci se SPU netvoří skupinu, která se vyznačuje stejnými problémy. Setkáváme se žáky, u nichž převládají potíže ve čtení, psaní, popřípadě i v matematice. Ale zároveň je možné, že se jednotlivé poruchy učení mohou u téhož žáka kombinovat (dyslexie + dysortografie, dyslexie + dysgrafie, dyslexie + dyskalkulie apod.).

- SPU mají individuální charakter (u každého žáka se projevují jiným způsobem),

- SPU se mohou vyskytovat i s jinými typy postižení,
- SPU bývají dědičné,
- SPU jsou jednou z příčin neúspěchů žáka ve škole,
- SPU nesouvisí se sníženým intelektem (v pedagogické praxi jsou diagnostikovány SPU u žáků s průměrnou i nadprůměrnou inteligencí),
- SPU se nevyskytují jen u žáků základní školy, respektive 1. stupně ZŠ, ale je zřejmé, že jsou celoživotní záležitostí jedince.

Matějček uvádí: „*Poruchy učení jsou souhrnným označením různorodé skupiny poruch, které se projevují zřetelnými obtížemi při nabyvání a užívání takových dovedností, jako je mluvení, porozumění mluvené řeči, čtení, psaní, matematické usuzování nebo počítání. Tyto poruchy jsou vlastní postiženému jedinci a předpokládají dysfunkci centrálního nervového systému. I když se porucha učení může vyskytnout souběžně s jinými formami postižení (jako např. smyslové vady, mentální retardace, sociální a emocionální poruchy) nebo souběžně s jinými vlivy prostředí (např. kulturní zvláštnosti, nedostatečná nebo nevhodná výuka, psychogenní činitelé), není přímým následkem takových vlivů.*“ (Matějček, 1995, s. 24).

2.1.3 Projevy a typy specifických poruch učení

Podle výše uvedených důvodů označujeme SPU také jako **poruchy funkční** (není totiž poškozen tělesný orgán, např. ucho, ale je narušena funkce centrální nervové soustavy). Projevy SPU bývají u dětí rozličné – nejsou vždy porušeny všechny výše uvedené funkce a podstatnou měrou je ovlivňuje i osobnost dítěte, jeho schopnost a vůle překonávat různé překážky. Pro potřebnou péči a individuální reedukaci se musí vycházet i z funkcí, kterou jsou porušeny nebo nerozvinuty.

Předpona dys- znamená nedostatečný, nesprávný vývoj dovednosti, druhá část názvu představuje označení té dovednosti, která je postižena.

Mezi specifické poruchy učení patří:

dyslexie	<ul style="list-style-type: none"> • porucha čtení,
dysortografie	<ul style="list-style-type: none"> • porucha pravopisu,
dysgrafie	<ul style="list-style-type: none"> • porucha grafického projevu,
dyskalkulie	<ul style="list-style-type: none"> • porucha matematických schopností,
dyspraxie	<ul style="list-style-type: none"> • porucha schopnosti vykonávat manuální, složitější úkony, děti jsou často neobrané, nešikovné...,
dysmúzie	<ul style="list-style-type: none"> • porucha hudebních schopností,
dyspinxie	<ul style="list-style-type: none"> • porucha výtvarných schopností.

(Zelinková, 2009)

Tyto výše uvedené poruchy se mohou u dětí vyskytovat samostatně, ale častěji se vyskytují v různých kombinacích, někdy i se syndromem poruchy pozornosti (ADD) nebo se syndromem poruchy pozornosti spojeným s hyperaktivitou (ADHD).

Abychom správně určili příčiny problémů dítěte ve škole a stanovili vhodná opatření k nápravě, je nutná pedagogická, psychologická a speciálně pedagogická diagnostika, kterou provádí pedagogicko-psychologická poradna nebo speciálně-pedagogické centrum. Výsledkem diagnostiky je určení jednotlivých specifických poruch učení nebo stanovení jiných příčin problémů dítěte. Výstupy umožňují zvolit konkrétní postupy reedukace, efektivní strategie učení ve škole i při domácí přípravě, způsob hodnocení ve škole a vhodný přístup k dítěti (Zelinková, 2009).

2.1.4 Klasifikace specifických poruch učení

Specifické poruchy učení nejsou pouze předmětem zájmu pedagogiky nebo psychologie, ale též lékařských věd a dalších příbuzných oborů: 10. revize Mezinárodní klasifikace nemocí z roku 1992 SPU zařazuje do skupin poruch psychického vývoje. Nachází se v kategoriích **F 80 – F 89 Poruchy psychického vývoje**. Jelikož je důležité, aby s dítětem s SPU pracovali týmově učitel, speciální pedagog, psycholog, neurolog aj., je vhodné se vyznat i v následujících diagnózách:

F 80 – F 89 Poruchy psychického vývoje	
F 80	Specifické vývojové poruchy řeči a jazyka
F 81	Specifické vývojové poruchy školních dovedností
F 81. 0.	Specifická porucha čtení
F 81. 1.	Specifická porucha psaní
F 81. 2.	Specifická porucha počítání
F 81. 3.	Smíšená porucha školních dovedností
F 81. 8.	Jiné vývojové poruchy školních dovedností
F 81. 9.	Vývojová porucha školních dovedností nespecifikovaná
F 82.	Specifická vývojová porucha motorické funkce
F 83.	Smíšené specifické vývojové poruchy

(Mezinárodní klasifikace nemocí, 10. revize: Duševní poruchy a poruchy chování, 1992)

3 Diagnostika specifických poruch učení

Pro správnou volbu nápravných opatření při SPU je důležité včasné zjištění příčin školních neúspěchů dítěte. SPU se různě projevují a mají i různé příčiny. U vyšetření specifických poruch učení platí zlaté pravidlo: „Raději zbytečně než pozdě.“ Včasná diagnostika nezaručí, že se poruchu podaří zcela odstranit, to ani není možné, ale dítě nebude zbytečně stresováno a trestáno za neúspěchy, za které opravdu nemůže. SPU učení řadíme do vědního oboru speciální pedagogika, a proto nedílnou částí je speciálně pedagogická diagnostika, která se provádí na specializovaném pracovišti – v speciálně pedagogickém centru (SPC) a v pedagogicko-psychologické poradně (PPP). Součástí vyšetření by měla být diferenciální diagnostika, která by měla odlišit SPU od možného mentálního nebo smyslového postižení či kulturní zanedbanosti. Psychologické vyšetření, které je individuální, může provádět pouze psycholog formou standardizovaných psychologických testů, které jsou stejné pro celou populaci školních dětí.

Jestliže mluvíme o včasné podpoře na základě včasného rozpoznání obtíží, je na místě též zmínit prevenci specifických poruch učení. SPU jsou charakteristické svými projevy, které lze již zčásti zaznamenat u dětí předškolního věku (opožděný vývoj řeči, pohybová neobratnost v jemné a hrubé motorice, nevyhraněná lateralita...). Tyto projevy se však nutně nemusí projevit ve školním věku a přejít do SPU, protože celkový vývoj dítěte taktéž významně ovlivňují sociální faktory (sociálně slabší rodiče, nepodnětné rodinné prostředí...). Včasnou speciální péčí lze tyto nedostatky eliminovat a umožnit dítěti bezproblémovou školní docházku (Zelinková, 2011).

3.1 Screening specifických poruch učení

První náznaky SPU mohou projevit již v předškolním vzdělávání, hlavně v přípravném ročníku mateřské školy. Zde je potřeba rodiče připravit na možnost, že právě jejich dítě podle dosavadních pracovních výsledků v MŠ může touto poruchou trpět. Je důležité se zabývat náznaky, které by mohly poukazovat na možný výskyt specifické poruchy učení. Nástup do první třídy základní školy je pro prvňáka velkým zásahem do jeho dosavadního způsobu života. Na jeho dětskou psychiku je vyvíjen větší tlak, než tomu bylo doposud. A právě první školní neúspěchy spojené se SPU mohou prohloubit psychické trauma

prvníka ze školy. Včasná odborná pomoc, správné školní návyky, rodičovská pomoc a trpělivý erudovaný pedagog – to je správná cesta pro budoucí vývoj školáčka.

U dětí předškolního věku se provádí screening³ poruch čtení a psaní (Kucharská, Švancarová, 2001).

<p>Screening se zaměřuje:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • schopnost dítěte orientovat se ve vlastním těle a prostoru, • schopnost dítěte rozlišovat věci podobné od věcí totožných, analyzovat celek na části, • schopnost vnímat a pochopit jevy, tak jak po sobě následují, funkce seriality, • schopnost zapamatovat si viděné, slyšené, • schopnost spojit obraz viděný se slovem slyšeným, který je důležitý k tomu, abychom se naučili znát písmena.
--------------------------------------	--

(Kucharská, Švancarová, 2001)

3.2 Pedagogická diagnostika

Pro správnou reedukaci SPU je vedle pedagogicko-psychologické diagnostiky významná **učitelská (pedagogická) diagnostika**. Učitel se při ní zaměřuje:

- na výukové potíže (znalost písmen, úroveň čtení, kterou rukou dítě píše, jaké má držení psacího náčiní, jak zvládá tvary písmen a velikost, sklon písma, tempo psaní, jak zvládá probrané matematické operace, zda má potíže s přechodem před desítku, v ostatních předmětech popíše obtíže),
- v řeči se zaměří, zda je bez vad nebo s nápadností vady, na artikulační neobratnost, balbuties⁴, mutismus⁵, slovní zásobu,
- zda je při práci dítě nesoustředěné, neklidné, unavitelné, pomalé, hravé či není zvýšená aktivita,
- zda se v chování projevuje úzkost, tréma, snížená sebedůvěra, hyperaktivita, šaškování,

³ vyšetření, které se provádí za účelem vyhledávání „problémů“ v jejich časných stádiích, kdy žák ještě nemá potíže a příznaky

⁴ koktání, zadržávání v řeči

⁵ oněmění

- zda má ve vztahu k vrstevníkům problémy s navázáním kontaktu, je kamarádský, konfliktní, samotářský, jaké má kamarády,
- zda je ve školní práci pečlivý či úzkostlivý, snažící se, o co má zájem, zda je samostatný nebo ne, vytrvalý, zda se snadno vzdává, svědomitý, zapomínající úkoly,
- zájmy dítěte ve škole i mimo školu,
- zda je rodina úplná, doplněná, neúplná, adoptivní, pěstounská, pečující, zanedbávající,
- zdravotní stav dítěte – častá nemocnost, zda se léčí na nějaké onemocnění, alergie,
- plus další důležité informace pro správnou diagnostiku SPU.

Z výše uvedeného vyplývá, že pedagogická diagnostika má široký rozsah působnosti, jejímž hlavním cílem je komplexní posouzení jedince a stanovení diagnózy, která bude východiskem pro reedukační⁶ péči dítěte se specifickou poruchou učení (Zelinková, 2011).

3.3 Diagnostika v pedagogicko-psychologické poradně

Na diagnostice, která se uskutečňuje v pedagogicko-psychologické poradně, se podílí:

- rodina – dítě a jeho rodiče,
- škola – pedagog, školní speciální pedagog a školní psycholog,
- pedagogicko-psychologická poradna – speciální pedagog, psycholog, sociální pracovníce,
- dětský pediatr, dětský psycholog, neurolog,
- další organizace, které se podílejí na výchově a vzdělávání dítěte – vedoucí zájmových kroužků.

Diagnostika v PPP probíhá ve dvou zdrojích – přímé a nepřímé.

Přímé zdroje:

- speciální zkoušky, které vypovídají o intelektové úrovni dítěte, tyto zkoušky umožňují porovnat výsledky dítěte s populací stejného věku
- vyšetření výkonu ve čtení,

---

⁶ reedukace (z lat. re – zpět, znova; edukace – výchova)

- úroveň psaného projevu,
- úroveň matematických schopností,
- poruchy sluchového a zrakového vnímání,
- vyšetření laterality,
- poruchy vnímání prostorové orientace,
- vnímání časové posloupnosti,
- vyšetření představ prostoru.

Nepřímé zdroje:

- rozhovor s rodiči dítěte (zde hraje velkou roli pozorné naslouchání vyšetřujícího)
  - zde se dozvíme mnohé o vývoji dítěte před narozením, vývoji po narození, rodinném výskytu obtíží, o citovém klimatu a výchovném stylu v rodině,
  - získáme i důležité informace o psychomotorickém vývoji dítěte, stavu jeho paměti.
- rozhovor s učitelem
  - získáme informace o vztahu dítěte ke školní praxi, jeho vztahu k vrstevníkům, jaké vyhledává kamarády, zda je samotářský, konfliktní aj.
- rozhovor s dítětem
  - významný zdroj informací o tom, jak máme s dítětem jednat, jak ho učit,
  - dozvíme se mnohé o jeho slovníku, vyjadřovacích schopnostech atd.

Při diagnostice SPU je důležitá koordinace všech subjektů, kteří jsou v kontaktu s dítětem. Každý z účastněných nahlíží na dítě ze svého úhlu pohledu a může svými získanými poznatky přispět k celkovému hodnocení vývoje dítěte a ovlivnit jeho další uplatnění v samostatném životě (Zelinková, 2011).

4 Specifické poruchy učení a jejich projevy

Jedinci se specifickými poruchami učení jsou považováni za žáky nebo studenty se specifickými vzdělávacími potřebami. U nás je kolem 2 – 4 % takto handicapovaných jedinců, přičemž u chlapců je výskyt třikrát vyšší než u děvčat (Bartoňová In Pipeková, 2010). Aktuálně je preferováno vzdělávání individuální formou integrace, je velmi pravděpodobné, že se každý učitel během své pedagogické praxe s žákem trpícím specifickou poruchou učení setká. Každá zkušenost pedagoga obohatí, nicméně je důležité, aby do vyučovacího procesu vstupoval alespoň se základními znalostmi, které si bude během učitelské praxe zvyšovat a doplňovat.

4.1 Dyslexie – specifická porucha čtení

O dyslexii z vývojového hlediska zkoumání SPU se hovořilo jako o první poruše. Dříve tento termín (dyslexie) zastřešoval celou problematiku poruch projevujících se v jazyce (dyslexie, dysgrafie, dysortografie) a není výjimkou, že se tak děje i dnes.

Nejaktuálnější formulace, která byla definována a schválena 8. 8. 2002 v USA Mezinárodní dyslektickou asociací a Národním institutem zdraví a vývoje dítěte, následně otištěna v roce 2003 v *Annals of Dyslexia*, praví: *„Dyslexie je specifická porucha učení neurobiologického původu. Je charakterizována obtížemi se správným a plynulým rozpoznáním slova, špatným pravopisem a dekódovacími schopnostmi (přesné rozpoznání slova, nedostatky v hláskování a rozlišovacích schopnostech). Tyto obtíže jsou typickým následkem deficitu ve fonologické složce jazyka, který je často neočekávaný ve srovnání s úrovní ostatních kognitivních schopností a ve srovnání s úrovní podmínek efektivní výuky ve třídě. Mezi sekundární následky mohou patřit problémy s porozuměním čtenému textu a omezené čtenářské zkušenosti, které brání růstu slovní zásoby a rozvoji základních vědomostí.“* (Dickman, 2003, s. 4).

- projevuje se v oblasti čtenářských dovedností (technika čtení a porozumění čtenému textu),
- dítě nerozlišuje jednotlivá písmena, nerozumí čtenému textu, pomalu a špatně čte.

Dyslexie je nejčastější poruchou učení, není přechodnou poruchou, která časem vymizí sama od sebe, ale i přes nápravu může přetrvávat po celý život. Dle závažnosti mluvíme o mírné formě, která může přecházet až ve formu těžkou. Čím dříve začínáme s nápravou, tím můžeme očekávat příznivější výsledky (Bartoňová, 2012).

Dítě s dyslexií má problém v získávání informací pomocí čtení. Není schopno se naučit číst běžnými výukovými metodami. Při průměrné inteligenci, tradiční výuce a příležitosti k učení má mít schopnost převádět obrazy viděné očima a slyšené ušima do srozumitelného jazyka. Pokud tomu tak není a dítě nemá mentální retardaci, poškozený mozek či nedostatečnou inteligenci, tak právě tady se jedná o SPU.

Typy dyslexie:

- „trauma“ – dochází po nějaké formě poranění mozku nebo poranění v oblasti mozku, která řídí čtení a psaní (vyskytuje se zřídka),
- „primární dyslexie“ – dysfunkce levé strany mozku a nemění se věkem, vzniká dědičností a větší výskyt je u chlapců než u dívek,
- „střední“ nebo „vývojová dyslexie“ (způsobena hormonálním vývojem v raném stádiu vývoje plodu, zmenšuje se dozráváním dítěte a je opět častější u chlapců než u dívek).

Dyslexie ovlivňuje:

- zrakové vnímání – dítě není schopno psát a číst symboly ve správném pořadí,
- sluchové vnímání – zvuky jsou vnímány neuspořádaně nebo přeslechnuté, neslyšené,
- pozornost – velká většina dětí trpí poruchou pozornosti,
- porozumění – dítě nepochopí a nevnímá čtený text, pouze se soustředí na vlastní čtení a neví, co vlastně čte.

Chyby dětí s dyslexií:

- tempo čtení je pomalé, neplynulé, nebo naopak překotné, se zvýšenou chybovostí,
- dítě čte chybnou technikou (dvojitě čtení),

- dopouští se typických specifických chyb – záměny tvarově podobných písmen (b-d-p, a-o-e, m-b, l-k-h), přesmykování slabik (lokomotiva-kolomotiva), vynechání písmen, slabik, slov, vět, vynechání diakritických znamének nebo jejich nesprávné použití,
- má problémy s intonací a melodií věty – čte monotónně, při čtení nesprávně dýchá, opakuje začátky slov,
- neorientuje se v textu, neudrží pozornost na jednom řádku, přeskakuje řádky...,
- nerozumí přečtenému textu, neumí reprodukovat přečtený text,
- pro děti bývá náročné se učit prostřednictvím čtení,
- píše nečitelná slova, písmena,
- zaměňují slova za jiná,
- nesprávně píše čísla,
- mají potíže spojovat hlásky do slabik,
- nezvládají souvislé čtení slov a nerozumí čtenému textu,
- nejsou schopny spojit zvukovou a grafickou podobu slova,
- pokud se dyslektik soustředí na kvalitu čtení, nemá kapacitu vnímat obsah textu a naopak.

Pokud má dítě výše uvedené nedostatky, často má odmítavý postoj ke čtení, nezájem o literaturu. Uvedené obtíže mohou signalizovat projevy specifické poruchy učení – dyslexii, ale nemusí se ještě o specifickou poruchu jednat. Na správný průběh osvojování čtení má vliv řada faktorů (nezralé percepčně-kognitivní funkce, nesprávné didaktické postupy, neadekvátní nároky pedagoga či rodiče na plynulé čtení, nedostatečná motivace dítěte a mnohdy i rezignace na dosavadní neúspěchy...). Ovšem tyto problémy bývají pouze přechodné a při vhodném vedení brzy vymizí. Při dlouhodobém přetrvávání obtíží je nutné provést komplexní diagnostiku, aby se zjistilo, co je podstatou obtíží a jak by se mělo dále postupovat (Jošt, 2011).

4.2 Dysgrafie – specifická porucha grafického (psaného) projevu

Děti s dysgrafií mají problém všude, kde jsou závislé na psaní, kde jsou kladeny požadavky na rychlost psaní a kvalitu, úpravu písemného projevu. Obtíže se projevují

těž v rýsování, kreslení (neplatí to pro všechny děti s dysgrafií – některé kvalitně rýsují či malují). I zde platí jako u potíží se čtením, že obdobné problémy mohou nastat i z jiných důvodů = snížená úroveň grafomotoriky, nedostatečná motivace, nedostatek příležitostí k rozvoji motorických a grafomotorických dovedností, nepřiměřené nároky vyučujících...Vždy je nutné odborné vyšetření, které může potvrdit specifickou poruchu učení nebo odhalí jinou příčinu. Dysgrafie je specifická porucha grafického projevu, kdy je postižena úprava písemného projevu. Dítě nestačí průměrnému tempu ostatních žáků, dopouští se většího počtu chyb – nejčastěji při diktátech a časově limitovaných úkolech.

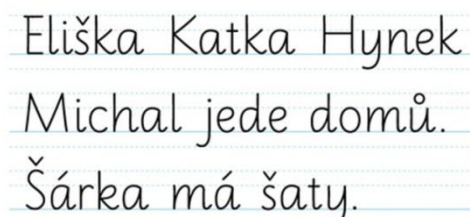
Chyby dětí s dysgrafií:

- dítě má obtíže při psaní, rýsování, kreslení,
- problémy s osvojováním, zapamatováním a vybavením písmen,
- vázne tempo psaní,
- psaní je neplynulé, někdy až nečitelné,
- dítě vynakládá na psaní zvýšené úsilí (dříve se unaví),
- chybně drží psací náčiní, tlačí na tužku,
- dítě zvedá loket při psaní, vytáčí zápěstí,
- špatně řadí jednotlivá písmena a hlásky s písmeny,
- mají narušenou automatizaci pohybů a motorickou koordinaci oko – ruka,
- zaměňují podobná písmena, písmo je těžkopádné, neobratné, působí neupraveně,
- zaměňují psací a tiskací písmena,
- píše pomalu, namáhavě,
- nadměrně se koncentrují na grafickou stránku projevu a už se nedokážou soustředit na obsah a gramatiku,
- časová tíseň jim často neumožní prokázat svoje skutečné jazykové znalosti.

Pokud dítě selhává v grafickém projevu i přes reedukaci, pedagog může žákovi poskytnout počítač, protože učební látku napsanou svým písemným projevem po sobě často nepřečte a občas se uchyluje k psaní tiskacího písma, které je pro něho snadněji zvládnutelné. Dysgrafikům v dnešní době může napomoci i nový typ písma, který v současné době

testuje několik vybraných škol – písmo Comenia Script (font tiskacího písma upravený pro snadnější navazování, tzv. nekličkové písmo).

Ukázka písma Comenia Script:

Eliška Katka Hynek
Michal jede domů.
Šárka má šaty.

Obrázek 1: Ukázka písma Comenia Script

Zdroj: MACH, Jiří. Školy se do výuky nového písma nehrnou. Novinky.cz [online] 17.12.2013 [cit. 2015-02-22]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/domaci/321620-skoly-se-do-vyuky-noveho-pisma-nehrnou.html>.

4.3 Dysortografie – specifická porucha pravopisu

Děti s dysortografií mívají kvůli výše uvedeným problémům obtíže nejen v českém jazyce, ale i při osvojování cizího jazyka. Ale opět musím opakovat, že ne všechny pravopisné obtíže, které děti mají, plynou ze specifické poruchy pravopisu – dysortografie. Diagnostikou je třeba odlišit obtíže, které jsou pro specifickou poruchu učení charakteristické, od obtíží, které jsou vyvolány prostým neovládnutím pravopisných pravidel, tak už nedostatečnou motivací dítěte k učení, dlouhodobou absencí ve škole, případně i snížením intelektových schopností. Dysortografie bývá často spojována s dyslexií. Tato porucha nepostihuje celou oblast gramatiky, ale týká se specifických dysortografických jevů, kterými jsou délka samohlásek, měkčení, sykavky, vynechávky, záměny tvarově podobných písmem, zkomolenin aj. Dítě při psaní neaplikuje grafické jevy správně, i když ústně je bez obtíží zdůvodní. Při správně zvolené reedukační péči dělá dítě méně chyb, ale na správné napsání potřebuje větší časový limit oproti spolužákům. V časově limitovaných úlohách (diktáty, písemné prověrky...) se mohou dysortografické chyby objevovat, i když je má dítě osvojené a ústně je umí správně zdůvodnit.

Chyby dětí s dysortografií:

- dítě má obtíže s osvojováním a aplikací gramatických pravidel, obtíže jsou nápadné hlavně v písemném projevu (zvláště je-li časově limitovaný – diktáty),
- dítě neumí dát slovo do správného tvaru, použít vhodnou pádovou otázku při určování pádů,
- v písemném projevu se objevují specifické chyby (vynechání slabik, chyby v diakritických znaménkách, přesmykování slabik, chybný pravopis měkkých a tvrdých slabik...),
- často zaměňují pořadí písmen,
- nezvládají časově ohraničené úkoly, kterými jsou diktáty, desetiminutovky...,
- obtížněji rozlišují některé grafické symboly,
- obtíže se často objevují i při výuce cizího jazyka, kdy dítě zaměňuje podobná slova, přesmykává písmena,
- naučí se zpaměti mechanicky pravidla, ale v praxi je neumí použít (Zelinková, 2009).

4.4 Dyskalkulie – specifická porucha matematických schopností

Dyskalkulie je specifická porucha matematických schopností, která postihuje manipulaci s čísly, číselné operace, matematické představy a geometrii. Podle toho, v jaké oblasti matematiky se projevují nedostatky, rozdělujeme dyskalkulii do jednotlivých typů.

- 1. Pragnostická dyskalkulie** se projevuje narušením matematické manipulace s předměty nebo nakreslenými symboly (přidávání, ubírání množství), žák není schopen pochopit pojem číslo.
- 2. Verbální dyskalkulie** se projevuje neschopností v označování počtu předmětů, operačních znaků, neschopností vyjmenovat řadu čísel v určitém uspořádání (od největšího k nejmenšímu, řadu sudých a lichých čísel), nepochopení vysloveného čísla.

3. **Lexická dyskalkulie** se projevuje neschopností číst matematické symboly (číslice, čísla, znaky pro porovnávání, znaky operací), děti zaměňují tvarově podobné číslice, římské číslice. Zlomky a desetinná čísla jsou další slabinou dětí s lexickou dyskalkulií. Mají poruchu orientace v prostoru, poruchu pravolevé orientace, poruchu v oblasti zrakového vnímání.
4. **Grafická dyskalkulie** se projevuje neschopností psát matematické znaky. Dítě má potíže při zápisu čísel formou diktátu nebo přepisu, při psaní vícemístných čísel, píše čísla v opačném pořadí, často zapomíná psát nuly, má problémy při rýsování obrazců. Vzhledem k poruše pravolevé a prostorové orientace píše číslice zrcadlově.
5. **Operační dyskalkulie** se projevuje poruchou v provádění matematických operacích, sčítání, odčítání, násobení, dělení – projevuje se nejvíce při počítání delších řad čísel. Dítě zaměňuje jednotky a desítky při sčítání, zaměňuje čitatele a jmenovatele, nedostatečně si osvojuje násobilku – pomáhá si počítáním na prstech nebo sčítáním čísel.
6. **Ideognostická dyskalkulie** se projevuje poruchou v chápání matematických pojmů a vztahů mezi nimi. Dítě je schopno napsat a přečíst číslo 8, ale už neví, že 6 je totéž jako $5+1$, 3×2 . Při řešení slovních úloh neumí dítě převést slovní zadání do systému čísel matematického zápisu (Bartoňová In Vítková, 2004).

Chyby dětí s dyskalkulií:

- děti mají výrazné obtíže se zvládnutím matematického učiva (= nespojení čísla s počtem, snížení orientace v číselné ose, v rozlišování geometrických tvarů, v záměně matematických operací, neschopností chápat matematické vztahy aj.),
- děti nevědí, jak mají řešit slovní úlohy, konkrétně jaký problém,
- děti jsou schopny lépe řešit úlohu u tabule než v sešitě,
- děti mají problém najít chybu ve své úloze,
- děti často zažívají úzkost, když mají řešit početní problém,

- mají potíže s aritmetickými výpočty,
- děti jsou schopny řešit úlohy logicky, ale v detailech selhávají.

Zastavím se trochu více i u méně známých specifickým poruch učení – dyspraxie, dysmúzie, dyspinxie – a to z toho důvodu, že mnohdy děti s těmito méně známými poruchami jsou neprávem považované v lepším případě za děti neohrabané, nemotorné, nešikovné, v horším případě za děti líné, hloupé, naprosto neschopné apod. Mapováním okolí ohledně znalosti pojmu dyspraxie, dysmúzie a dyspinxie jsem došla k závěru, že jsou pro ně tyto odborné pojmy neznámé. O to více se těmto poruchám učení ve své práci věnuji.

4.5 Dyspraxie – specifická porucha obratnosti

Občas se nám stane, že máme den, kdy se nám nic nedaří – všechno nám padá z ruky, provedeme zbytečně mnoho úkonů pro nic za nic a kolikrát ani činnost nedokončíme. Ale pokud se toto opakuje a není to jen občasná nešikovnost, kterou jistě každý z nás zná, jedná se pravděpodobně o dyspraxii - méně známou specifickou poruchu učení. Jako u ostatních SPU jsou příčiny vnitřní (drobné postižení centrální nervové soustavy). Při diagnostice dyspraxie se často projevuje opožděný vývoj hrubé a jemné motoriky, opožděný vývoj řeči, deficity v percepčních funkcích... Mezi příčiny dyspraxie naopak nepatří dětská mozková obrna nebo nepodnětné prostředí.

Pro dyspraxii je typická:

- manuální neobratnost,
- nešikovnost,
- horší koordinace pohybů,
- potíže skloubení pohybů v celek,
- omezená pohybová paměť,
- problémy v organizování pohybů, jednotlivých dílčích úkonů a pracovních postupů,
- bývají i problémy v lateralizaci párových orgánů (oka, ruky, nohy, ucha...),
- proces automatizace je dlouhodobější, nebo k automatizaci nedochází vůbec,

- pohybové schopnosti neodpovídají chronologickému věku a rozumovým schopnostem dítěte,
- obtíže jsou zjevné i v řečové oblasti (zejména expresivní⁷ složka řeči), v napodobování řeči...,
- někdy jsou patrné i problémy s dechem při mluvení.

Děti s dyspraxií jsou mylně nazývány neschopnými, lajdáky či dokonce hloupými. Velké problémy mohou mít i v přijímání potravy v raném věku (sání, kousání, žvýkání), v zavazování tkaniček (např. člověk s vysokoškolským vzděláním nemá v botníku obuv s tkaničkami – zkrátka si je dodnes neumí zavázat), v manipulaci s různými předměty (psacím náradím, ručním náradím, pravítkem, přístrojem...), v běžných pohybových aktivitách (běhání, chůze, lezení...), ve sportovních aktivitách (chytání a házení míče, lyžování, jízda na kole, bruslení, plavání...), v propojení více pohybů najednou (tenis – běh a odpalování míčku), v plánování a dodržování pracovních postupů (nerozumějí pracovním návodům a manuálům). Tyto děti provádějí často navíc úkony, které je stojí daleko více úsilí, jsou dříve unaveni a výsledná práce neodpovídá vynaložené energii. Toto vše přináší kritiku jeho okolím (rodiče, sourozenci, učitelé, spolužáci, kamarádi...). S reedukací se musí začít co nejdříve, aby výsledný efekt byl co největší. Ale to neznamená, že náprava bude spočívat v tom, že za dítě činnost, v které se mu nedaří, uděláme.

Dyspraxie je specifická porucha obratnosti, schopnosti vykonávat složitější úkoly. Neprojevuje se jen při běžných denních činnostech, ale též při vyučování. Děti trpící touto poruchou bývají pomalejší, nepraktické, neupravené a jejich výtvořky jsou nevzhledné. Dyspraxie může způsobit obtíže jak při psaní v jednotlivých vyučovacích předmětech, tak i v řeči. Dyspraxii najdeme v 10. revizi Mezinárodní klasifikace nemocí pod názvem specifická vývojová porucha motorické funkce.

Projevy dyspraxie mohou mít negativní dopad i v sociální oblasti dítěte. Ostatní se jim posmívají pro jejich nápadnou neobratnost, ponižují je, sklízí jen posměch, pohrdání a mohou se proto dostat i na dno vrstevnické skupiny. Z tohoto důvodu nesmí být

---

⁷ vyjadřování, aktivní slovní zásoba

dyspraxie podceňována ani pedagogem, protože nepříznivý vliv této poruchy může mít negativní dopad na zdravý psychický vývoj dítěte (Kirbyová, 2002).

4.6 Dismúzie – specifická porucha hudebních schopností

Dismúzie je specifická porucha hudebních schopností. Děti mívají problémy při zpěvu, nepochopí notovou osnovu a neorientují se v ní (musí si odpočítávat jednotlivé noty, aby je dovedly správně určit – pohled na notovou osnovu jim nepomůže), obtížně si zapamatovávají reprodukci jednoduchých rytmů. Obtíže mívají i ve sluchové oblasti (vnímání sluchových podnětů a jejich správné zpracování). Jestliže dítě má problémy se čtením a zápisem not, tak to spíše souvisí s problémy dyslektickými či dysgrafickými.

Porucha se projevuje:

v receptivní složce:

- neschopnost správně rozpoznat jednotlivé tóny, melodie, poslechem rozpoznat jednotlivé hudební nástroje...

v expresivní složce:

- nesprávné hlasové vyjadřování tónů, melodií, písní
- porucha se může projevovat v obou složkách najednou

Charakteristické projevy dismúzie:

- narušen hudební sluch,
- je porušen nebo chybí smysl pro rytmus,
- je porušena schopnost převést hudební vjemy do emocí či schopnost reprodukovat hudbu,
- je narušena celková úroveň schopností pro hudbu a hudebně se projevovat (zpěvem, pohybem),
- je narušen smysl pro tóny (neurčí výšku tónu, nereprodukuje tóny a melodie, neurčí známé melodie),
- mají těžkosti s určováním hudebních nástrojů podle sluchu, se čtením not,
- neobratně manipulují s hudebními nástroji...

Průvodní jevy:

- ochuzení o jednu z forem mezilidské komunikace, o příjemné estetické prožitky
- někdy bývají součástí této poruchy i psychické poruchy (zvýšení ostych, snížené sebehodnocení, pocity méněcennosti, vydělování z kolektivu...),
- porucha se vyskytuje izolovaně, není přítomna jiná poruch (Jucovičová in Integrace a inkluze, 2014, č. 6).

4.7 Dyspinxie – specifická porucha výtvarného projevu

Dyspinxie – specifická porucha kreslení, která je charakteristická nízkou úrovní kresby, obkreslování, rýsování. Kresba má nízkou až primitivní úroveň = odpovídá věku výrazně mladším dětem. Úchop tužky je chybný, ruka ztuhlá, pohyby neobratné, nemotorné. Dítě nedokáže převést svoji trojrozměrnou prostorovou představu do dvojrozměrné, má problémy s pochopením perspektivy = mají obtíže s orientací na ploše a v prostoru. Děti se často stydí za své výkony, a proto někdy odmítají provádět činnosti související s výtvarnou činností.

Důležité zásady při práci s dítětem s dyspinxií:

- motivovat dítě,
- volit jednodušší náměty, které nekladou důraz na přesnost, perspektivu, proporce,
- zařazovat méně obtížné práce, které dítě neodradí,
- ponechat dítěti dostatek času,
- používat kvalitní materiály pro práci (nelámavé tužky, které dobře píší, barvy, které dobře kryjí apod.),
- ocenit snahu dítěte a nehodnotit pouze výsledek.
- Dyspinxie je specifická porucha kreslení, kresba dítěte je na nízké úrovni, tužku drží neobratně, tvrdě, nepřevede svou představu z trojrozměrného prostoru na dvojrozměrný papír, nepochopí perspektivu (Jucovičová in Integrace a inkluze, 2014, č. 6).

5 Vzdělávání žáků se specifickými poruchami učení

Formy vzdělávání a poskytování reedukační péče vycházejí z odborného pedagogicko-psychologického a speciálně-pedagogického vyšetření za souhlasu ředitele školy a zákonného zástupce dítěte.

5.1 Legislativa v oblasti vzdělávání žáků se specifickými poruchami učení

Vzdělávání v České republice legislativně upravuje **zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)**, ve znění pozdějších předpisů, ze dne 24. září 2004, který nabyl účinnost od 1. ledna 2005. Vymezuje kategorie žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Zde se poprvé objevují i žáci se SPU. Podle závažnosti jsou řazeni do kategorie žáků se zdravotním postižením nebo žáků se zdravotním znevýhodněním. Podrobněji se problematikou vzdělání žáků s SPU věnují prováděcí **Vyhlášky č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních**, ve znění pozdějších předpisů a **Vyhláška č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných**, ve znění pozdějších předpisů. Součástí legislativního rámce vzdělávání u nás je **zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů**, v platném znění, který nabyl účinnost 1. ledna 2005. Tento zákon upravuje požadavky pro výkon činnosti pedagogických pracovníků – i speciálního pedagoga nebo asistenta pedagoga.

5.2 Rámcově vzdělávací program pro základní vzdělávání

Mezi další platné dokumenty týkající se vzdělávání žáků se SPU patří **Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání** (dále jen RVP ZV), který je zaměřen na podporu změn ve výchovně vzdělávacím procesu. Je to kurikulární⁸ dokument, který zahrnuje obecné zásady vzdělávání dětí od 3 – 19 (respektive 26) let a je určen pedagogům

---

⁸ kurikulum – mělo by obsahovat vše, co se týká otázek: PROČ, JAK, KDY, KOHO, V ČEM, ZA JAKÝCH PODMÍNEK A S JAKÝMI OČEKÁVANÝMI EFEKTY VZDĚLÁVAT

předškolního, základního, gymnaziálního a odborného vzdělávání. RVP tvoří základ toho, jaké klíčové kompetence (vědomosti a dovednosti) jsou povinny školy předat svým žákům do praktického života, a zároveň vedení školy slouží jako návod pro tvorbu školního vzdělávacího programu (dále jen ŠVP). Vypracování ŠVP je plně v kompetenci školy, která může výuku jednotlivých předmětů přizpůsobit svým představám (RVZ ZV, 2007).

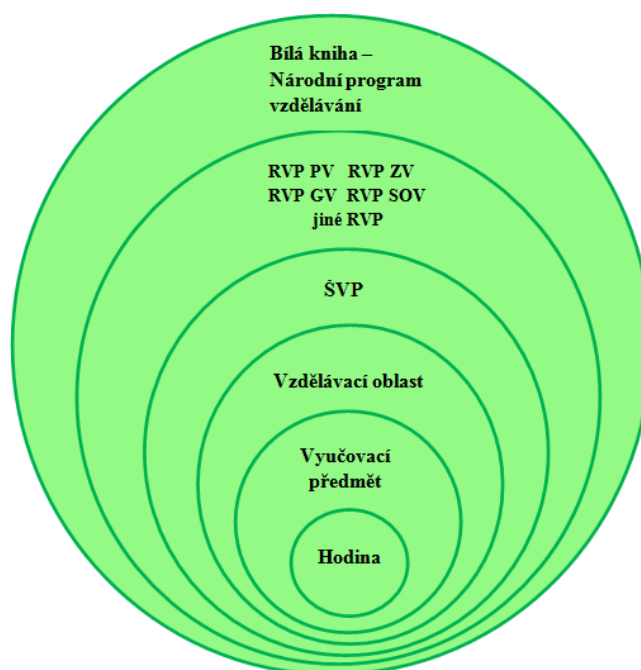
RVP a ŠVP jsou v souladu s principy kurikulární politiky, která je zformulována v Národním programu rozvoje vzdělávání v České republice (Bílá kniha) a též ve školském zákoně. „*Bílá kniha je pojata jako systémový projekt, formulující myšlenková východiska, obecné záměry a rozvojové programy, které mají být směrodatné pro vývoj vzdělávací soustavy ve střednědobém horizontu*“ (Národní program rozvoje vzdělávání v České republice, 2001, s. 7). Kurikulární dokumenty jsou vytvářeny ve dvou úrovních – **státní (RVP) a školní (ŠVP).**

Cíle vzdělávání dle RVP ZV:

<p>Cíle vzdělávání dle RVP ZV:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • vybavení souborem klíčových kompetencí na takové úrovni, která je pro žáky dosažitelná a připraví je tak na další vzdělávání a uplatnění ve společnosti, zejména na situace, které přináší život • klíčové kompetence tvoří základ pro celoživotní učení žáka, pro vstup do života a pracovního procesu • klíčové kompetence mají vést k tvořivému myšlení, logickému uvažování a řešení problémů • připravit žáky na schopnost spolupracovat v kolektivu, respektovat práci a úspěchy druhých i úspěchy vlastní • projevovat se jako svébytná, svobodná a zodpovědná osobnost, plnit své povinnosti a uplatňovat svá práva • učit žáky rozvíjet a chránit fyzické, duševní a sociální zdraví a nést za to odpovědnost • vést žáky k toleranci a ohleduplnosti k druhým lidem, jejich kulturám a duchovním hodnotám, učit je žít
---	---

	<p>společně s ostatními lidmi</p> <ul style="list-style-type: none"> rozvíjet a poznávat v žákovi jeho vlastní reálné schopnosti a umět je s osvojenými vědomostmi a dovednostmi uplatnit při rozhodování o svém vstupu do života a pracovního procesu
--	---

(Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání, 2007)

Obrázek 2: Struktura vzdělávání

Zdroj: vlastní zpracování

Školský zákon v paragrafu 6 stanoví, že dítětem, žákem a studentem se speciálními vzdělávacími potřebami je osoba se zdravotním postižením, zdravotním znevýhodněním nebo sociálním znevýhodněním. Specifické poruchy učení jsou dle tohoto zákona zařazeny do zdravotního znevýhodnění. Ředitel školy může na základě vyjádření školského poradenského zařízení zřídit pro děti, žáky a studenty se speciálními vzdělávacími potřebami funkci asistenta pedagoga. S písemným doporučením školského poradenského zařízení může ředitel školy na žádost zákonného zástupce nezletilého žáka se speciálními vzdělávacími potřebami povolit vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu (zákon č. 561/2004 Sb.).

Žáci se SPU se mohou vzdělávat formou individuální integrace, skupinové integrace, nebo na samostatné škole pro žáky se SPU, anebo kombinací všech forem výše uvedených. Dle současných trendů integrovaného vzdělávání žáků intaktních a žáků se specifickými vzdělávacími potřebami jsou žáci se SPU vzdělávání nejčastěji formou **individuální integrace**.

5.3 Individuální integrace

Aby mohl být žák integrován, musí být vyšetřen v PPP či SPC. Na základě doporučení z uvedených pracovišť musí mít každý integrovaný žák vypracován individuální vzdělávací plán (dále jen IVP), který slouží všem, kteří se podílejí na výchově a vzdělávání integrovaného žáka. Vypracovává jej třídní učitel za spolupráce poradenského centra, výchovného poradce, školního psychologa a zákonného zástupce dítěte. Legislativně je IVP zakotven v § 6, vyhlášky č. 73/2005 Sb., v platném znění.

K vyšetření dítěte v PPP či SPC je zapotřební písemného souhlasu zákonného zástupce dítěte (většinou je to rodič). Rodič musí být seznámen s cíli, které chceme vyšetřením dosáhnout. Písemná zpráva z vyšetření je předána zákonnému zástupci a s jeho písemným souhlasem odeslána škole, případně ji škole doručí sám zákonný zástupce. Bez tohoto odborného vyšetření nelze vytvořit IVP. V této zprávě musí být konkrétní doporučení, stanovení metod práce a vhodné způsoby hodnocení. Úkolem je vytvořit takové situace, ve kterých bude žák plně uplatňovat svoje vědomosti a dovednosti.

Integrace:

- žák je vzděláván v běžné třídě ZŠ a zůstává s ní po celou dobu výuky,
- nutnost zajištění odpovídajícími vzdělávacími podmínkami,
- speciálně pedagogická nebo psychologická péče,
- dle potřeby je možnost snížit celkový počet žáků ve třídě,
- může být uplatněn asistent pedagoga (platí ho škola ze svých finančních prostředků) nebo osobní asistent (financován rodiči žáka, kterému dělá asistenta),

- dítěti se může individuálně věnovat školní speciální pedagog (většina škol bohužel nemá dostatek mzdových prostředků na svého speciálního pedagoga nebo školního psychologa).

Individuální vzdělávací plán

• žák pracuje dle svých schopností, individuálním tempem, bez ohledu na učební osnovy,
• žák není stresován porovnáním se spolužáky – pracuje po svém,
• žáka motivuje k optimální úrovni, na níž může pracovat,
• učitelé je vodítkem pro individuální vyučování a hodnocení,
• do přípravy se zapojují i rodiče a stávají se tak spoluodpovědnými za výsledky práce svého dítěte,
• aktivní role žáka v přebírání odpovědnosti za výsledky reedukace.

(Zelinková, 2011)

IVP je vypracován před nástupem žáka do školy, nejpozději však jeden měsíc po nástupu dítěte do školy nebo po zjištění speciálních vzdělávacích potřeb dítěte. Podle potřeby může být upravován po celý školní rok.

IVP schvaluje svým podpisem ředitel školy, neměl by chybět podpis třídního učitele a všech pedagogů, kteří se podílejí na vzdělávání žáka a jeho porucha se promítá do vyučovacích předmětů, speciálního pedagoga a samozřejmě rodičů – zákonného zástupce dítěte (bez jejich podpisu je IVP neplatný).

IVP musí být na základě vyhlášky č. 73/2005 Sb., kontrolován a efektivně vyhodnocen, co se podařilo splnit, co nikoliv, v čem je nutné pokračovat a v čem je nutná další podpora.

Dobře zpracovaný IVP vede ke sjednocení postupu, rozsahu a způsobu poskytované péče. Ale velmi často je vypracován čistě formálně – bez účasti všech stran, též se stává, že může být zneužíván dítětem, jindy i rodiči (Zelinková, 2011).

Vypracování a náležitosti individuálního vzdělávacího plánu pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (§ 6 vyhlášky č. 73/2005 Sb., v platném znění)

Tabulka 1: Individuální vzdělávací plán

<p>Z čeho individuální vzdělávací plán vychází?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • školní vzdělávací program • závěry speciálně pedagogického vyšetření nebo psychologického vyšetření školským poradenským zařízením (u žáků do 15 let) • popřípadě doporučení registrujícího praktického lékaře pro děti a dorost nebo odborného lékaře či dalšího odborníka • vyjádření zákonného zástupce žáka nebo zletilého žáka
<p>Statut individuálního vzdělávacího plánu</p>	<ul style="list-style-type: none"> • závazný dokument pro zajištění speciálních vzdělávacích potřeb žáka • součást dokumentace žáka
<p>Co individuální vzdělávací program obsahuje?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • obsah, rozsah, průběh a způsob poskytování individuální speciálně pedagogické nebo psychologické péče včetně zdůvodnění • cíl vzdělávání, časové a obsahové rozvržení učiva • případné prodloužení délky středního vzdělávání • volba pedagogických postupů • způsob zadávání a plnění úkolů • způsob hodnocení • úprava konání závěrečných zkoušek, maturitních zkoušek • vyjádření potřeby dalšího pedagogického pracovníka nebo další osoby podílející se na práci se žákem a její rozsah • seznam kompenzačních, rehabilitačních a učebních pomůcek, speciálních učebnic a didaktických materiálů pro výuku žáka a konání zkoušek • jmenovité určení pedagogického pracovníka školského

	<p>poradenského zařízení, se kterým bude škola spolupracovat</p> <ul style="list-style-type: none"> • návrh případného snížení počtu žáků ve třídě běžné školy • předpokládaná potřeba navýšení finančních prostředků nad rámec prostředků státního rozpočtu • závěry speciálně pedagogických nebo psychologických vyšetření
Změny	<ul style="list-style-type: none"> • v průběhu školního roku
Odpovědnost za vypracování IVP	<ul style="list-style-type: none"> • ředitel školy
Seznámení s IVP	<ul style="list-style-type: none"> • zákonný zástupce dítěte (podpis)

Zdroj: vlastní zpracování

6 Žák, učitel a specifické poruchy učení

6.1 Přístup k žákům se specifickými poruchami učení

Školská legislativa děti se SPU označuje jako žáky se speciálně vzdělávacími potřebami a to z toho důvodu, že kromě reedukace také často potřebují specifický přístup = jiné didaktické postupy a způsoby hodnocení, speciální pomůcky... Tito žáci mají ve škole nárok na individuální péči, která vyhovuje jejich konkrétním potřebám. Podle vážnosti poruchy může být žák přeřazen do specializované třídy, nebo zůstává v běžné třídě a zde mu je poskytnuta odpovídající péče.

Současný trend ve školství – integrace⁹ a inkluze¹⁰ nepředstavuje přizpůsobovat dítě se SPU vzdělávacímu obsahu jednotnému postupu, ale přesně naopak = vytvořit dítěti takové podmínky pro vzdělávání, aby odpovídaly aktuálnímu stavu, schopnostem a dovednostem konkrétního dítěte. Není to práce jednoduchá, mnohdy se musí hledat, ověřovat, tvořit, vynalézat – zkrátka inovovat. Cílem je vytvořit pro dítě se SPU takové situace, ve kterých bude projevovat nejen své skutečné dovednosti, vědomosti, ale i lidské kvality, tolik potřebné pro vstup do života (Jucovičová in Integrace a inkluze, 2013, č. 1).

6.2 Rizikové faktory v předškolním věku

Předškolní věk je velice stěžejní a nesmíme ho podceňovat. Dnes již učitelky v mateřských školách vědí o potenciálu rizikových dětí a snaží se s nimi pracovat.

Pokud chceme včas zachytit zvýšené riziko vzniku SPU u předškolního dítěte, musíme vědět, co by měl předškolák z větší části zvládat při svém nástupu do základní školy. Nelze jednoznačně rozlišit, zda se jedná pouze o nezralost, nebo o narušení funkcí potřebných pro čtení, psaní a počítání, ale včasné zmapování deficitů v jednotlivých oblastech umožní cílenou péči, která sníží i případné riziko specifické poruchy učení nebo alespoň její projevy v budoucnu zmírní. Tyto nedostatky nemusí ještě předznamenávat budoucí

---

⁹ Integrovaný přístup spočívá v zajištění speciálních prostředků, podpory a péče o osoby s postižením, aby mohli být zapojeni do činností v běžném životě společnosti.

¹⁰ V inkluzivním přístupu jsou osoby s postižením zapojovány do běžných činností, jako lidé bez postižení, nejsou k tomu, pokud to je možné, využívány žádné speciální pomůcky. Tento přístup vytváří v osobách bez postižení nezaujatý postoj k osobám s handicapem a přijímají tedy i myšlenku inkluze – být odlišný je normální (Slowík, 2007).

specifickou poruchu učení, mohou pouze poukazovat na nezralost, nedostatečně rozvinutou funkci, nerovnoměrnosti ve vývoji dítěte nebo na zcela jiný problém dítěte (= porucha řečového vývoje, nižší kapacitu rozumových schopností...).

Rizikové faktory v předškolním věku:

<p>zraková oblast</p>	<ul style="list-style-type: none"> • dítě se neorientuje v pojmech nad, pod, na, do, v, vedle, před, za, hned před, hned za, uprostřed, mezi, první, poslední, následující, předposlední, prostřední • má problémy udržovat směr svého pohybu i pohybu očí na řádku, s určováním vzdálenosti (blízko, daleko) • neorientuje se ve svém prostředí • nerozliší předměty nebo obrázky podle velikosti, barvy, tvaru, směru pohybu... • nerozliší překrývající se obrázky nebo obrázky na jiném pozadí • nesloží předměty nebo obrázky z několika částí • nedoplní do neúplného obrázku, co tam chybí • má problém překreslit jednoduchý obrázek podle předlohy
<p>sluchová oblast</p>	<ul style="list-style-type: none"> • neumí rozložit slovo na slabiky, a naopak složit • neurčí první nebo poslední hlásku ve slově • nedokáže rytmicky říkat či vytleskat jednoduché pořekadlo, napodobit jednoduchý rytmus • nerozliší stejná a odlišná slova
<p>paměť</p>	<ul style="list-style-type: none"> • nezapamatuje si tři předměty na obrázku • nezopakuje kratší větu nebo řadu čtyř slov • neumí žádnou písničku nebo básničku • nezapamatuje si nic, co mu bylo sděleno před krátkou chvílí • nenapodobí předvedený pohyb

řeč	<ul style="list-style-type: none"> • má obtíže s porozuměním běžné řeči • nenaváže řečový kontakt, nezformuluje otázku, neodpoví na jednoduchou otázku celou větou, nevyjádří myšlenku • nepojmenuje předměty a jevy, které ho běžně obklopují • nepřevypráví jednoduchý příběh, nepopíše obrázek nebo situaci • nemluví v rozvitých větách a gramaticky správně (správný tvar, čas, slovosled) • není mu rozumět (nesrozumitelná výslovnost)
vědomosti	<ul style="list-style-type: none"> • dítě neví, kolik mu je let, kde bydlí, jak se jmenují rodiče a sourozenci, co rodiče dělají... • nezná alespoň pět rostlin, domácích zvířat, dopravních prostředků • neví, k čemu slouží běžné věci a nářadí • neví, jak se jmenuje naše hlavní město • nerozliší jednotlivá povolání • nerozumí běžným jevům (cestování, změny počasí)
pozornost	<ul style="list-style-type: none"> • nedokáže se soustředit • nedokončí započatou činnost
myšlení	<ul style="list-style-type: none"> • nerozumí porovnání (menší - větší), protikladům (suchý - mokrá) • nechápe jednoduché souvislosti, společný význam (jablka a hrušky), není schopno dedukce (svítí slunce, bude sucho) • nechápe časové vztahy (denní a roční období a činnosti pro ně obvyklé, pojmy brzy, pozdě, dříve, později, nejpozději...) • neroztřídí předměty nebo obrázky podle společných

	<p>znaků</p> <ul style="list-style-type: none"> • nerozliší, co je správně a co špatně (zda je citron sladký) • neví, co dělat při různých situacích (má hlad, rozbije talíř)
motorická oblast	<ul style="list-style-type: none"> • neumí manipulovat s malými předměty (skládat, třídit, navlékat, stříhat, krájet, lepit, modelovat, vytrhávat, sypat... • nezvládá grafomotorické dovednosti (obtahovat, vybarvovat bez přetahování, kreslit podle předlohy) • nenapodobí základní grafomorické prvky (čára, kruh, smyčka, ovál, spirála, oblouk...) • nenakreslí jednoduchý obrázek (lidská postava, dům, auto, strom...)

(Jucovičová in Integrace a inkluze, 2013, č. 1)

6.3 Rizikové faktory ve školním věku

Učíme-li se něčemu novému, často se musíme vyrovnat s počátečními obtížemi. Pokud však potíže přetrvávají dlouhodobě – i přes vynaloženou energii pedagogů, rodičů i dítěte, je na místě se poradit s odborníkem (nediagnostikované SPU vychází pouze z důsledků a podstaty problémů zůstane neodhalena).

Co nás upozorní ve školním věku na možné riziko specifické poruchy učení? Nepoměr mezi úrovní obecných schopností dítěte, které jsou vyšší, a úrovní čtení, grafického projevu, ovládnutí českého jazyka nebo matematických dovedností.

Pedagogové a rodiče by si měli všimnout nejen konkrétních vědomostí a dovedností dítěte, ale věnovat zvýšenou pozornost sledování postupů dítěte v dalších projevech (kolísání výkonnosti, unavitelnost, vynaložené úsilí).

Cílem pedagogů a rodičů je vytvořit dítěti takovou situaci, ve které může objektivně projevit své skutečné znalosti a dovednosti, když to bude potřeba, zajistit mu reedukaci specifické poruchy učení nebo kompenzaci projevů poruchy učení. Nezbytností je také zajištění vhodného přístupu k dítěti se specifickou poruchou učení v domácím i školním prostředí (Jucovičová in Integrace a inkluze, 2013, č. 1).

7 Reedukace specifických poruch učení

Doslovný překlad reedukace znamená – převýchova, pojem u SPU má jiný obsah. Znamená utváření psychických funkcí nebo dovedností nutných ke zvládnutí dovedností složitějších. Ve smyslu reedukace dyslexie to znamená:

- utváření, rozvíjení psychických funkcí, které v konečném součtu vedou ke zvládnutí čtení,
- utváření dovedností číst,
- nejedná se přímo o nápravu, ale o utváření nových návyků a dílčích dovedností.

Někteří učitelé reedukaci zaměňují za doučování. Rozdíl je zde značný. V doučovací hodině má učitel pomáhat žákovi doplnit mezery ve vědomostech, které vznikly absencí ve škole z důvodu nemoci, nebo pomůže žákovi, který potřebuje k pochopení učiva delší výklad. U reedukace SPU nejde o klasické doučování, učitel zde postupuje od nedostatečně rozvinutých psychických funkcí k utváření dovedností bez ohledu na současnou výuku ve třídě.

Než přistoupíme k nápravě obtíží u dítěte se specifickou poruchou učení, musíme mít na zřeteli doporučení, ve kterém Zelinková (r. 2000, s. 60) upozorňuje na: „*uvědomění si stavu dítěte, které mělo až doposud nepříjemné zážitky z učení. Pro změnu tohoto stavu doporučuji, po navázání kontaktu s dítětem a získání jeho důvěry, zahájit práci motivací v jiné oblasti, ve které lze očekávat úspěch, a reedukaci neomezovat v žádném případě pouze na tu oblast, v níž se porucha projevuje.*“.

Při volbě vyučovacích metod a při nápravě těchto poruch musíme mít na zřeteli, že se nejedná o mentální postižení, snížení intelektu nebo prostou lenost.

Reedukace probíhá:

- v rámci speciálních pedagogických metod v prostředí školní třídy, nebo v dyslektické třídě v případě výskytu nejrozšířenější SPU = dyslexie,
- v rámci pravidelných návštěv v PPP, kde jsou rodiče spolu s dětmi,
- v rámci následné reedukace v domácím prostředí,
- v rámci posilování pozitivní motivace dítěte.

7.1 Obecně známé a osvědčené metody nápravy

rozlišování tvrdých a měkkých slabik	<ul style="list-style-type: none"> • metoda tvrdých a měkkých kartiček nebo slabik napsaných na tvrdém a měkkém molitanu
auditivní diferenciaci podle samohlásky	<ul style="list-style-type: none"> • známá metoda pomocí bzučáku, dítě samo sebe poslouchá při vyslovování slova
auditivní analýza a syntéza řeči	<ul style="list-style-type: none"> • rozkládání a skládání vět na slova, slov na slabiky • určování počtu slov, slabik • hra „slovní kopaná“
rozlišování pozadí a figury	<ul style="list-style-type: none"> • kreslení tvarů, písmen a číslic přes sebe • vyškrtávání písmen v textu a jejich čtení
prostorová orientace	<ul style="list-style-type: none"> • procvičování pojmů podle věku dítěte (nahore, dole, hry se zasedacím pořádkem, malování podle diktátu...)
koncentrace pozornosti	<ul style="list-style-type: none"> • rychločtení, praktická cvičení • vyškrtávání obrázků, spojování bodů
nácvik posloupnosti	<ul style="list-style-type: none"> • opakování řady čísel, předkládání předmětů, jmenování sousedních dnů v týdnu, měsíců v roce, sousedních čísel • nechat dítě vytvořit plán činnosti (harmonogram)
rozvoj slovní zásoby	<ul style="list-style-type: none"> • předčítání, řazení předmětů, slova opačného významu, vyprávění příběhu
rozvoj matematických dovedností	<ul style="list-style-type: none"> • nácvik představy číselné řady, práce s čísly, matematické operace pomocí tabulky, vztahy mezi čísly, uvědomění si rozdílu mezi sčítáním a odčítáním

(Jucovičová, Integrace a inkluze, 2013, č. 1)

Prevence i následná reedukace SPU je běh na dlouhou trať s dávkou trpělivosti a s důsledností, neboť první úspěchy na sebe nechají leckdy dlouho čekat. Při nápravě musíme mít na paměti snahu o pozitivní motivaci a nutnost chválit sebemenší pokrok

dítěte. Děti, které mají některou z výše uvedených specifických poruch učení, bývají často velmi inteligentní a neúspěch, za který nemohou, je pro ně značně stresující. Náprava vyžaduje značné úsilí ze strany dítěte, rodičů, učitelů a dalších odborníků, ale pro efektivnost reedukace je nutná koordinace všech, kteří se podílejí na výchově a vzdělávání daného žáka.

7.2 Závěr teoretické části

Je jisté, že v dnešní době, kdy se snažíme o integraci handicapovaných dětí do běžného školského vzdělávacího procesu, bude mít téměř každý učitel ve své třídě dítě se znevýhodněním (ať už jsou to děti se SPU nebo s postižením tělesným, smyslovým...). Na učitele jsou pak kladeny větší nároky než na učitele, který má ve třídě děti, které nevyžadují zvláštní pedagogický přístup. U dětí s určitým znevýhodněním je třeba počítat s tím, že třída může takové dítě odmítat, ostrakizovat ho a nejhorší případ může končit i posledním stádiem šikany. Učitel musí přistupovat ke každému dítěti jako k individualitě, neposuzovat ho pouze negativně a přehlížet, nebo nad ním držet až extrémně ochrannou ruku. Musí se snažit takové dítě poznat stejně jako všechny ostatní. Dítě s handicapem si své nedostatky v obsahu učiva uvědomuje a může cítit i sociální vyloučení. Erudovaný pedagog musí nastavit pevná pravidla nejen sám pro sebe, ale též pro celou třídu vrstevníku, aby přijali mezi sebe žáka, s kterým si nemusí vědět rady, vidí ho jako „jiného“, má jiné reakce, než očekávané. Dětem v mladším školním věku stačí nastavit model svým vlastním chováním, protože žáci považují svého učitele za autoritu a kopírují jeho chování. Stačí si s dětmi promluvit, vysvětlit jim řádně problém dítěte s handicapem. Dále je na bedrech pedagoga komunikace a spolupráce s rodinou dítěte s handicapem, která není vždy snadná. Záleží na rodině dítěte, jak informace od pedagoga přijme, zda ho jen vyslechne, ale dále nespolupracuje a myslí si, že učitel si problémy s dítětem bude řešit sám. Ku prospěchu dítěte je dobrá spolupráce nejen mezi školou a rodinou, ale se všemi, kteří se podílejí na výchovně-vzdělávacím procesu. Vzájemná souhra mezi všemi zúčastněnými má v první řadě pozitivní vliv na dítě s určitým typem znevýhodnění. Dítě vidí své pokroky, roste jeho sebevědomí.

8 Praktická část

Téma práce zní: výskyt specifických poruch učení u žáků 1. stupně vybraných základních škol a práce učitelů s těmito žáky. A právě v praktické části je cílem odpovědět si pomocí kvantitativního výzkumu na tuto otázku. Zároveň s výskem SPU a připraveností pedagogů na SPU zmapuji a porovnam regiony: Královéhradecký kraj a část Prahy.

8.1 Metodika průzkumu – hlavní cíl

Hlavním cílem diplomové práce je zjistit druh poruch SPU a jejich četnost, které se vyskytují na vybraných školách. Jak jsou pedagogové připraveni na problematiku SPU, jakým způsobem s dětmi se SPU pracují.

8.1.1 Dílčí cíle

- dílčí cíl č. 1 Zjistit procentuálně počet žáků se specifickou poruchou učení z celkového počtu žáků ve třídě,
- dílčí cíl č. 2 Zjistit počet žáků s dyspraxií, dysmúzií, dyspinxií,
- dílčí cíl č. 3 Zjistit nejčastější poruchy učení ve třídách.

8.2 Charakteristika průzkumného šetření

V diplomové práci jsem využila metodu kvantitativního průzkumu pomocí polostrukturovaného dotazníkového šetření, kdy byl vytvořen dotazník, díky kterému bude možné odpovědět na naše výzkumné otázky. Celé znění zpracovaného dotazníku můžete najít v příloze č. 1.

Dotazník zaznamenává základní údaje o osobě tazatele a základní informace o výzkumu samotném – seznamuje respondenty s tématem diplomové práce a účelem dotazníkového šetření. Obsahuje také ujištění, že dotazník je zcela anonymní a bude použit pouze pro účely diplomové práce.

Dotazník obsahuje tři sociodemografické otázky, které zjišťují základní údaje o respondentovi – pohlaví, věk a nejvyšší dosažené vzdělání. Ostatní otázky jsou zaměřeny na zjištění konkrétních údajů o respondentech – např. kolik mají ve třídě dětí se specifickou poruchou učení, jak s těmito dětmi při vyučování pracují, zda spolupracují

s PPP aj., které zjišťují, jak jsou pedagogové připraveni na problematiku specifických poruch učení u žáků na prvním stupni ZŠ.

8.3 Charakteristika průzkumného vzorku

Do průzkumného vzorku byli vybráni učitelé z Královéhradeckého kraje a učitelé z hlavního města Prahy¹¹. Chtěla jsem zmapovat region, z kterého pocházím, a část Prahy, porovnat rozdíly v možnostech, které se učitelům v daných regionech nabízejí. Dotazníkového šetření se zúčastnilo 76 žen – učitelek a 4 muži – učitelé. Oslovení respondenti z Královéhradeckého kraje byli učitelé ze základních škol v Broumově (dvě školy), Meziměstí, Náchodě a Teplíc nad Metují. Za hlavní město Praha byli vybráni respondenti ze ZŠ Lipence, ZŠ U Říčanského lesa, ZŠ Jiří z Poděbrad, ZŠ Otokara Chlupa, ZŠ Klánovice a ZŠ Kunratice.

8.4 Realizace průzkumného šetření

Průzkumné šetření bylo realizováno během měsíců únor - duben 2015. Bylo rozdáno 55 dotazníků do základních škol v Broumově (20), Meziměstí (10), Náchodě (15) a Teplíc nad Metují (10). Návratnost byla 40 dotazníků, tj. 73 % z celkového počtu, 15 dotazníků se mi nevrátilo. Do škol v Praze bylo rozdáno 75 dotazníků. Návratnost byla 40 dotazníků, tj. 53 % z celkového počtu, z nichž 35 nebylo vyplněno. Pro zpracování bylo využito celkem 80 dotazníků. Dotazníky jsem v Královéhradeckém kraji rozdala osobně. Dotazníky pro Prahu byly na školy zaslány elektronicky, ale kvůli malé návratnosti jsem byla nucena školy obejít osobně. I přes osobní snahu se mi z obou krajů vrátilo nevyplněno celkem 50 dotazníků, tj. 38 %.

Při realizaci průzkumného šetření jsem postupovala následovně:

- sestavení dotazníku,
- oslovení respondentů, předání dotazníků a jejich vrácení,
- údaje zpracovány čárkovací metodou do tabulek a grafů s následným vyhodnocením získaných informací.

---

¹¹ Seznam základních škol, ve kterých vybraní respondenti vykonávají pedagogickou činnost, najdete v příloze č. 2

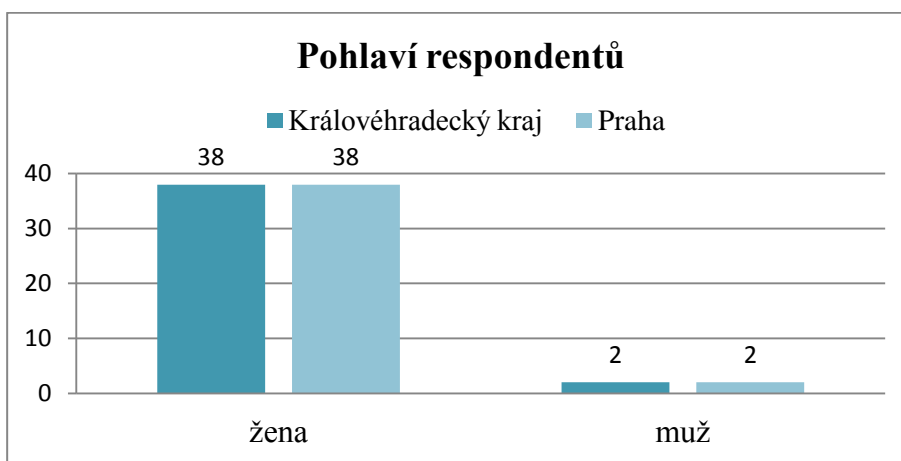
8.5 Zpracování dotazníku

Otázka č. 1: Jste ŽENA / MUŽ

Tabulka 2: Pohlaví respondentů

Pohlaví respondentů	Královéhradecký kraj	Praha
žena	38	38
muž	2	2

Zdroj: vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření

Graf 1: Pohlaví respondentů

Zdroj: vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření

Komentář:

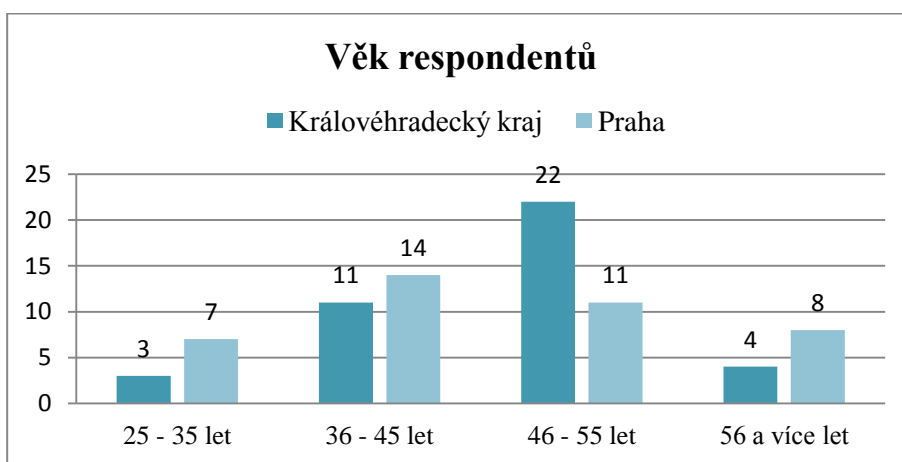
Graf č. 1 znázorňuje celkový počet respondentů v průzkumu a vyjadřuje poměr mužů a žen. Mužů bylo 5 %, žen bylo 95 %. Celkem bylo rozdáno 120 dotazníků, vybráno 80 dotazníků. návratnost byla 66,7 %.

Otázka č. 2: **Kolik je Vám let?**

Tabulka 3: Věk respondentů

Věk respondentů	Královéhradecký kraj	Praha
25 - 35 let	3	7
36 - 45 let	11	14
46 - 55 let	22	11
56 a více let	4	8

Zdroj: vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření

Graf 2: Věk respondentů

Zdroj: vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření

Komentář:

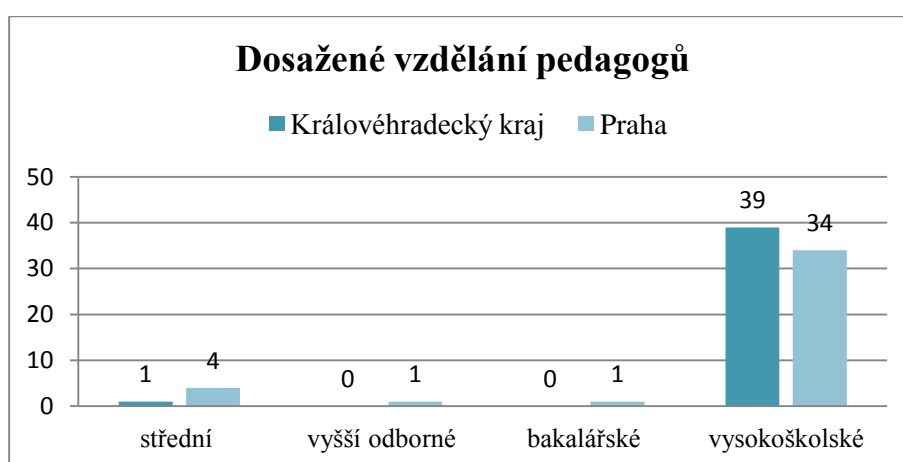
Z celkového počtu 80 dotazovaných (100 %) bylo deset respondentů (12,5 %) ve věku mezi 25 - 35 lety, 25 respondentů (31,2 %) udalo 36 - 45 let, 33 učitelů (41,3%) bylo ve věkové kategorii 46 - 55 let, 12 učitelů (15%) bylo ve věku 56 let a více.

Otázka č. 3: Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Tabulka 4: Dosažené vzdělání pedagogů

Dosažené vzdělání pedagogů	Královéhradecký kraj	Praha
střední	1	4
vyšší odborné	0	1
bakalářské	0	1
vysokoškolské	39	34

Zdroj: vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření

Graf 3: Dosažené vzdělání pedagogů

Zdroj: vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření

Komentář:

Na otázku, jaké je nejvyšší dosažené vzdělání, odpovědělo pět respondentů (6,3 %), že dosáhlo středního vzdělání, jeden respondent (1,2 %) uvedl vyšší odborné vzdělání, jeden respondent (1,2 %) uvedl bakalářské vzdělání. Nejvyšší počet - 73 respondentů (91,3 %) uvedlo vzdělání vysokoškolské. Podle stávajícího znění zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících, v platném znění, by měli od začátku roku 2015 učit výhradně kvalifikované osoby s vysokoškolským vzděláním pedagogického zaměření (novela zákona, která vyšla pod číslem 197/2014 Sb., začala platit od 1. 1. 2015). Z výše uvedeného vyplývá, že téměř všichni dotazovaní pedagogové požadavky na vzdělání

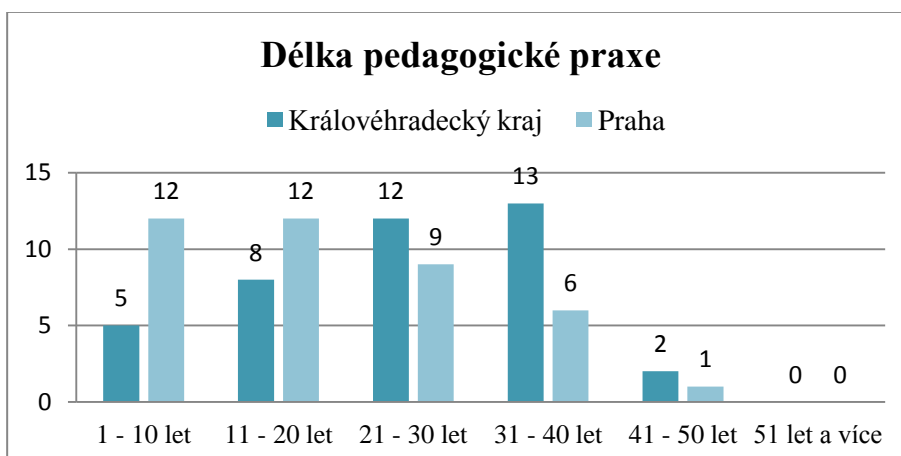
splňují. Ti, kteří požadavky na vzdělání nesplňují, si dle uvedených údajů doplňují potřebné vzdělání.

Otázka č. 4: **Jaká je délka Vaší pedagogické praxe?**

Tabulka 5: Délka pedagogické praxe

Délka pedagogické praxe	Královéhradecký kraj	Praha
1 - 10 let	5	12
11 - 20 let	8	12
21 - 30 let	12	9
31 - 40 let	13	6
41 - 50 let	2	1
51 let a více	0	0

Zdroj: vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření

Graf 4: Délka pedagogické praxe

Zdroj: vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření

Komentář:

V uvedené tabulce a následném grafu je znárodněna dosavadní pedagogická praxe dotazovaných. Při pohledu na tabulku je patrné, že pedagogická praxe zkoumaných respondentů je různorodá. 19 učitelů (23,6 %) má praxi v rozmezí 31 – 40 let, 21 pedagogů (26,3 %) v rozmezí 21 – 30 let, 20 pedagogů (25 %) je zastoupeno v rozmezí 11 – 20 let, nejnižší délku pedagogické praxe 1 – 10 let uvedlo 17 respondentů (21,3 %) a pouze

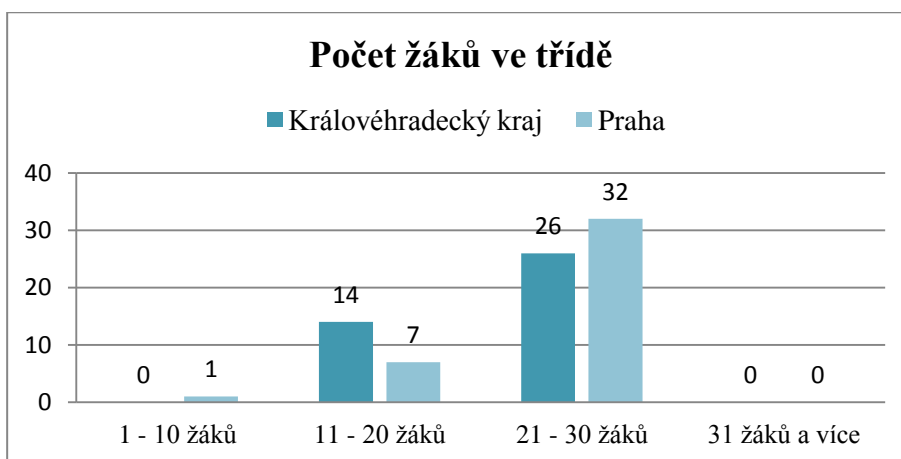
tří učitelé (3,8 %) mají praxi v rozmezí 41 – 50 let. Délku praxe nad 51 let neuvedl žádný respondent.

Otázka č. 5: **Kolik žáků je ve Vaší třídě?**

Tabulka 6: Počet žáků ve třídě

Počet žáků ve třídě	Královéhradecký kraj	Praha
1 - 10 žáků	0	1
11 - 20 žáků	14	7
21 - 30 žáků	26	32
31 a více žáků	0	0

Zdroj: vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření

Graf 5: Počet žáků ve třídě

Zdroj: vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření

Komentář:

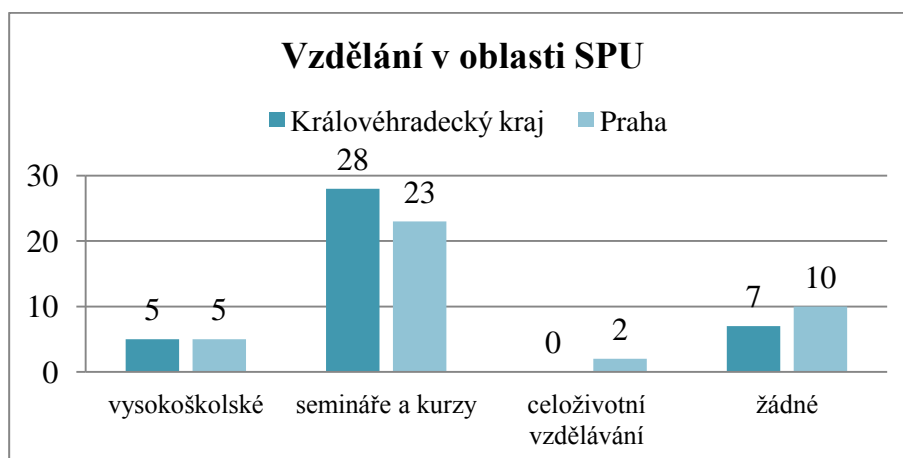
Jak je patrné z tabulky č. 5 a grafů č. 5, z celkového počtu 80 odpovědí (100 %) má 21 respondentů (26,2 %) ve třídě 11 – 20 žáků, 58 respondentů (72,5 %) odpovědělo, že má 20 – 30 žáků ve třídě. Pouze jeden pedagog (1,3 %) sdělil, že má ve třídě 1 – 10 žáků. Žádný z dotazovaných nemá ve třídě 31 a více žáků. Z výše uvedeného vyplývá, že nejčastěji uvedený počet žáků ve třídě se pohybuje v rozmezí 21 – 30 žáků.

Otázka č. 6: **Jaké máte vzdělání v oblasti specifických poruch učení?**

Tabulka 7: Vzdělání v oblasti SPU

Vzdělání v oblasti SPU	Královéhradecký kraj	Praha
vysokoškolské	5	5
semináře a kurzy	28	23
celoživotní vzdělávání	0	2
žádné	7	10

Zdroj: vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření

Graf 6: Vzdělání v oblasti SPU

Zdroj: vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření

Komentář:

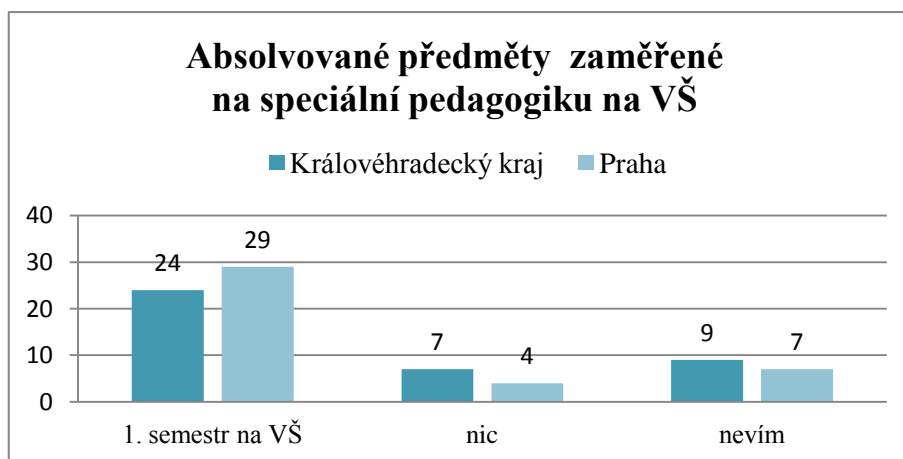
Jednoznačnou odpověď na otázku vzdělání v oblasti SPU vyčteme z grafu č. 6. Z 80 dotázaných (100 %) má kvalifikaci zvýšenou kurzy a semináři 51 respondentů (63,7 %), pouze deset dotázaných (12,5 %) má vysokoškolské vzdělání, a dokonce 17 dotázaných (21,3 %) nemá žádné vzdělání v oblasti SPU. Celoživotní vzdělání absolvovali dva učitelé (2,5 %). Z výsledků dotazníkového šetření jsem zjistila poměrně velké procento (21,3 %) pedagogů nevzdělaných v oblasti SPU, ale díky pedagogické praxi mají alespoň zkušenosti a základní znalosti o dané problematice, jsou schopni dítě s poruchou vytipovat a rozpoznat.

Otázka č. 7: Zkuste si vzpomenout, zda jste absolvovali na VŠ nějaké předměty zaměřené na speciální pedagogiku.

Tabulka 8: Absolvované předměty zaměřené na speciální pedagogiku na VŠ

Absolvované předměty zaměřené na speciální pedagogiku na VŠ	Královéhradecký kraj	Praha
1. semestr na VŠ	24	29
nic	7	4
nevím	9	7

Zdroj: vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření

Graf 7: Absolvované předměty zaměřené na speciální pedagogiku na VŠ

Zdroj: vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření

Komentář:

Z grafu č. 7 názorně vyplývá, že většina 53 pedagogů (66,3%) absolvovala jeden semestr speciální pedagogiky na VŠ, pouze 11 pedagogů (13,7 %) neabsolvovalo žádný předmět ze speciální pedagogiky a 16 učitelů (20 %) si nevzpomíná na žádný předmět, který by k dané problematice absolvovali.

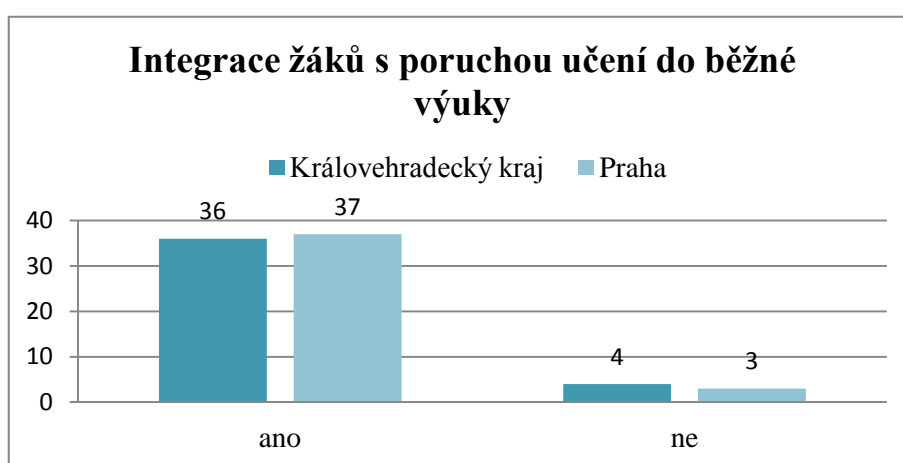

Otázka č. 8: Je podle Vás správné, že se žáci s poruchami učení začleňují - integrují do běžné výuky?

Tabulka 9: Integrace žáků s poruchou učení do běžné výuky

Integrace žáků s SPU do běžné výuky	Královohradecký kraj	Praha
ano	36	37
ne	4	3

Zdroj: vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření

Graf 8: Integrace žáků s poruchou učení do běžné výuky

Zdroj: vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření

Komentář:

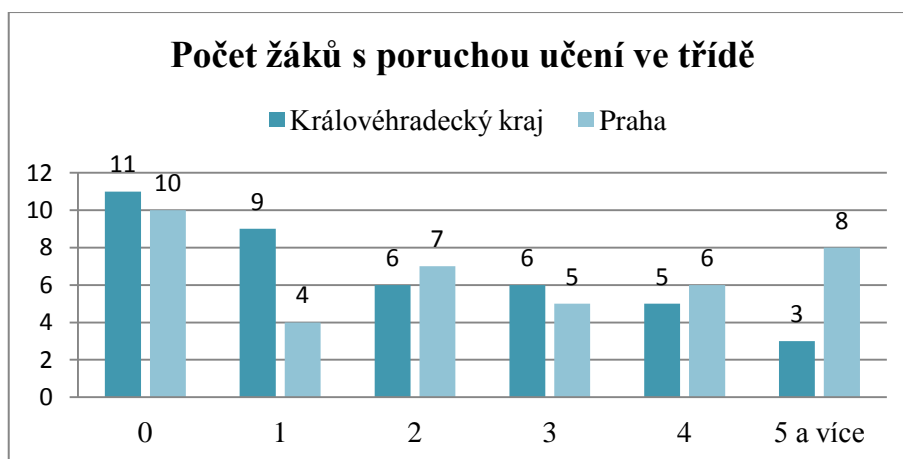
Z tabulky č. 8 a grafu č. 8 jednoznačně vyplývá, že většina 73 dotazovaných (91,3 %) je pro začlenění žáků se SPU do běžné výuky, ale někteří pedagogové, kteří jsou pro začlenění, mají výhrady (správná diagnóza, záměna žáka se SPU za žáka s nízkým IQ, nedoporučují při těžkých poruchách učení a při vyšším počtu žáků ve třídě). Integrace žáků se SPU mezi běžné žáky je z hlediska pedagogů velmi užitečná a přínosná.

Otázka č. 9: Kolik žáků z Vaší třídy má poruchu učení?

Tabulka 10: Počet žáků s poruchou učení ve třídě

Počet žáků s poruchou učení ve třídě	Královéhradecký kraj	Praha
0	11	10
1	9	4
2	6	7
3	6	5
4	5	6
5 a více	3	8

Zdroj: vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření

Graf 9: Počet žáků s poruchou učení ve třídě

Zdroj: vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření

Komentář:

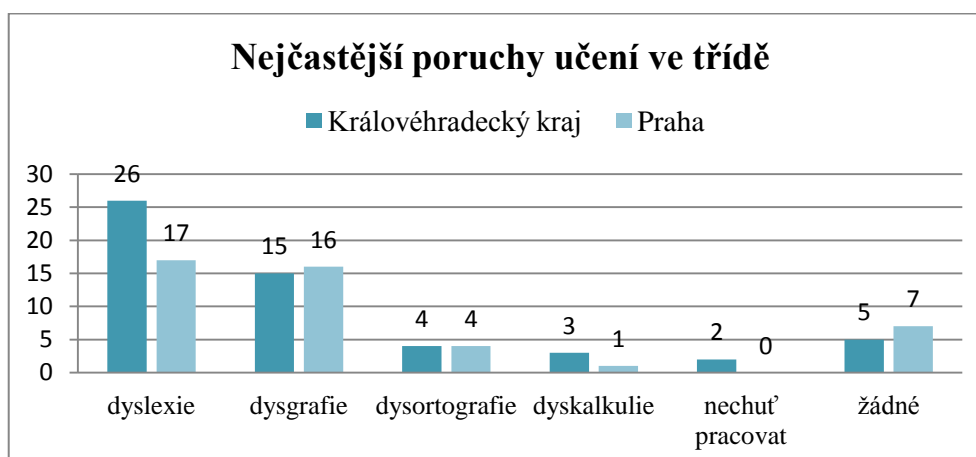
Z grafu č. 9 lze vyčíst, že většina, 51 respondentů (73,8 %), má ve své třídě diagnostikovaného žaka/y se SPU, pouze 21 respondentů (26,2 %) nemá žádného žaka se SPU. Většina dotázaných ovšem uvedla, že několik dětí má rysy poruch a další děti čekají na pedagogicko-psychologické vyšetření.

Otázka č. 10: Jaké jsou ve Vaší třídě nejčastější poruchy učení?

Tabulka 11: Nejčastější poruchy učení ve třídě

Nejčastější poruchy učení ve třídě	Královéhradecký kraj	Praha
dyslexie	26	17
dysgrafie	15	16
dysortografie	4	4
dyskalkulie	3	1
nechuť pracovat	2	0
žádné	5	7

Zdroj: vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření

Graf 10: Nejčastější poruchy učení ve třídě

Zdroj: vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření

Komentář:

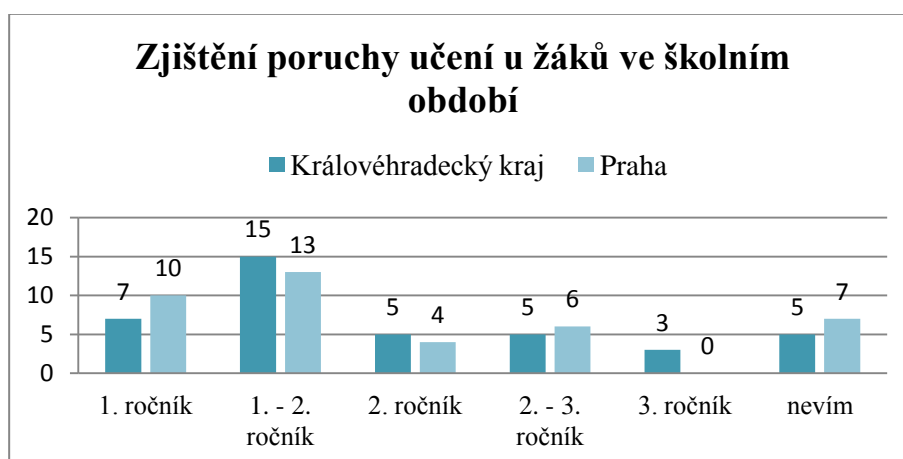
Opět jednoznačnou odpověď na otázku nejčastěji se vyskytující poruchy učení vyčteme z grafu č. 10. Nejčastěji se vyskytuje dyslexie - 43 žáků, následně dysgrafie - 21 žáků. V osmi případech se jedná o dysortografii a u čtyř žáků o dyskalkulii. Dokonce dva respondenti uvedli jako nejčastější poruchu učení nechuť žaka pracovat. Zde v komentáři neuvádíme výši procent z toho důvodu, že většina pedagogů uvedla několik nejčastěji vyskytujících se poruch učení.

Otázka č. 11: V jakém školním období nejčastěji zjišťujete nebo máte podezření na poruchy učení u žáků?

Tabulka 12: Zjištění poruchy učení u žáků ve školním období

Zjištění poruchy učení u žáků ve školním období	Královéhradecký kraj	Praha
1. ročník	7	10
1. - 2. ročník	15	13
2. ročník	5	4
2. - 3. ročník	5	6
3. ročník	3	0
nevím	5	7

Zdroj: vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření

Graf 11: Zjištění poruchy učení u žáků ve školním období

Zdroj: vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření

Komentář:

Při pohledu na tabulku i graf je patrné, že nejčastěji pedagogové (35 %) odhalují specifické poruchy učení na přelomu 1. – 2. ročníku. Jeden respondent uvedl, že nemůže posoudit, kdy se SPU u žáka objevují z důvodu minimální pedagogické praxe (1 rok). Oslovila jsem deset PPP (Praha 3 a 9, Náchod, Liberec, Kladno, Šumperk, Prostějov, Přerov, Olomouc, Jablonec nad Nisou, Brno a Pardubice) s dotazem, v jakém období bývají nejčastěji diagnostikované SPU u žáků prvního stupně základní školy. Náchodská poradna mi

sdělila, že jednoznačná odpověď neexistuje – trend diagnostiky nesměřuje primárně k tomu, aby dítě dostalo „nálepku“ SPU – důležitější je to, že dítě má aktuálně problém, který je třeba řešit. Proto by smyslem diagnostiky mělo být zmapování všech oblastí vývoje dítěte (psychologické a speciálně pedagogické vyšetření) a nastavení plánu rozvoje oslabených funkcí a oblastí, uzpůsobení podmínek výuky tak, aby nasedala na aktuální možnosti dítěte, aby mělo prostor se rozvíjet. Každé dítě se vyvíjí jinak, i diagnostika SPU je z časového hlediska různá. Primární a důležitější než diagnostika poruchy učení je pomoc dítěti – doporučení vhodných postupů směřujících k nácviku oslabených oblastí, příp. doporučení dalších odborných vyšetření, vedení dítěte speciálním pedagogem, příp. reedukačním pedagogem na ZŠ, pokud ho mají (Plachtová, speciální pedagog, PPP Náchod).

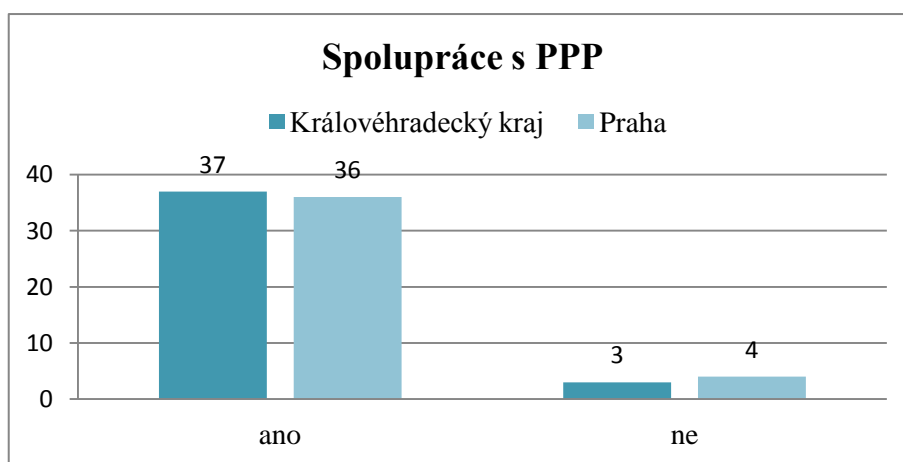
Oproti tomu mi v poradně v Kladně sdělili, že je možné nápadnosti zaregistrovat poměrně časně (některé i v předškolním věku), ale z diagnostického hlediska je velmi problematické stanovit jednoznačný závěr dříve, než dítě projde primárním nácvikem čtení a psaní. Z toho pohledu je výhodnější provést komplexní vyšetření v poradně nejdříve na konci první třídy, případně v průběhu druhé třídy ZŠ, kdy již máme více podkladů pro diagnostiku (Vodičková, speciální pedagog, PPP Kladno).

Otázka č. 12: **Spolupracujete s pedagogicko-psychologickou poradnou (PPP)?**

Tabulka 13: Spolupráce s PPP

Spolupráce s PPP	Královéhradecký kraj	Praha
ano	37	36
ne	3	4

Zdroj: vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření

Graf 12: Spolupráce s PPP

Zdroj: vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření

Komentář:

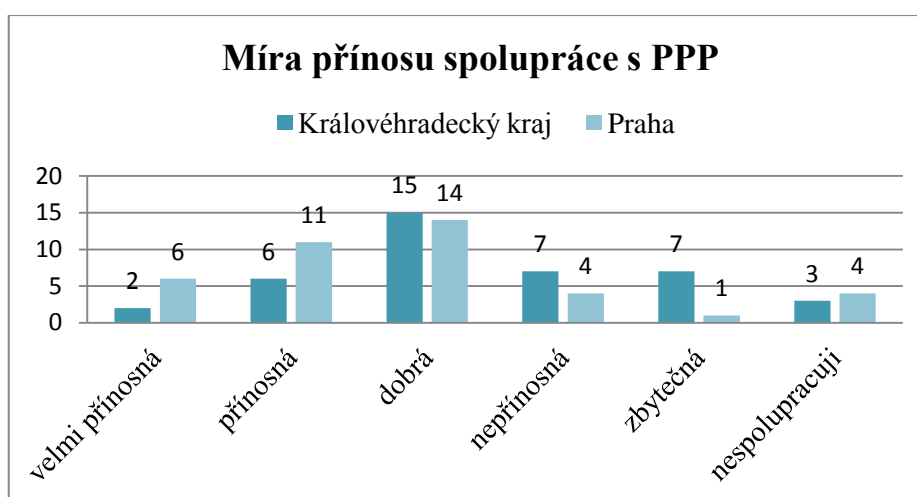
Většina respondentů (91,3 %) uvedla spolupráci s PPP. Pouze malá část (8,7 %) nespolupracuje s PPP.

Otázka č. 13: Pokud spolupracujete s PPP, sledujete Vaši spolupráci přínosnou a do jaké míry? (škála od 1 do 5, kdy 1 je velmi přínosná a 5 zbytečná)

Tabulka 14: Míra přínosu spolupráce s PPP

Míra přínosu spolupráce s PPP	Královéhradecký kraj	Praha
velmi přínosná	2	6
spíše přínosná	6	11
dobrá	15	14
nepřínosná	7	4
zbytečná	7	1
nespolupracuji	3	4

Zdroj: vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření

Graf 13: Míra přínosu spolupráce s PPP

Zdroj: vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření

Komentář:

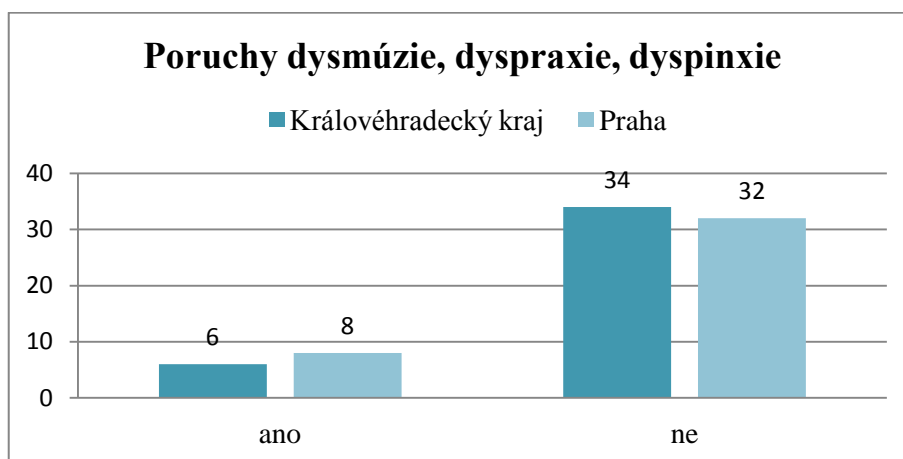
V návaznosti na tabulku č. 12 a graf č. 12 zde respondenti (29) převážně vykazují dobrou spolupráci s PPP (36,3 %). Osm dotazovaných považuje spolupráci s PPP za zbytečnou (10 %), dokonce uvádějí jako důvod nespokojenosti zahlcené PPP, které nemohou věnovat diagnostice tolik času, kolik by pedagogové potřebovali, a výsledky šetření vypadají „jako přes kopírák“ a doporučené závěry PPP jsou většinou podobné.

Otázka č. 14: Zaregistrovali jste u Vašich žáků nějakou z těchto poruch: dysmúzie, dyspraxie, dyspinxie?

Tabulka 15: Poruchy dysmúzie, dyspraxie, dyspinxie

Poruchy dysmúzie, dyspraxie, dyspinxie	Královéhradecký kraj	Praha
ano	6	8
ne	34	32

Zdroj: vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření

Graf 14: Poruchy dysmúzie, dyspraxie, dyspinxie

Zdroj: vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření

Komentář:

Tabulka č. 14 a graf č. 14 nám zcela jasně ukázal, že méně známé poruchy (dyspraxie, dysmúzie, dyspinxie) se mezi žáky na školách vyskytují (17,5 %), v našem zkoumaném vzorku se jedná o dyspraxii. Je možné, že u dětí, které mají problémy s hudební a výtvarnou výchovou (dysmúzie, dyspinxie), pedagogové nepovažují reedukaci za nutnou.

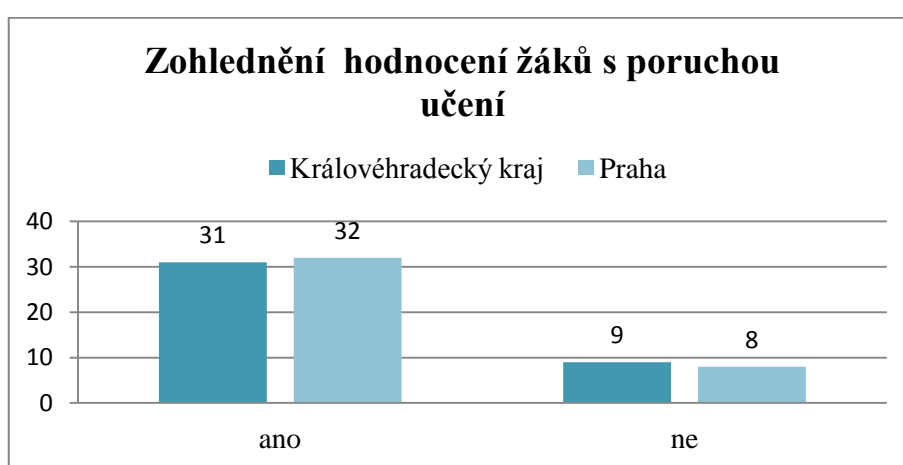

Otázka č. 15: **Zohledňujete tyto poruchy učení při hodnocení žáků?**

Tabulka 16: Zohlednění hodnocení žáků s poruchou učení

Zohlednění hodnocení žáků s poruchou učení	Královéhradecký kraj	Praha
ano	31	32
ne	9	8

Zdroj: vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření

Graf 15: Zohlednění hodnocení žáků s poruchou učení

Zdroj: vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření

Komentář:

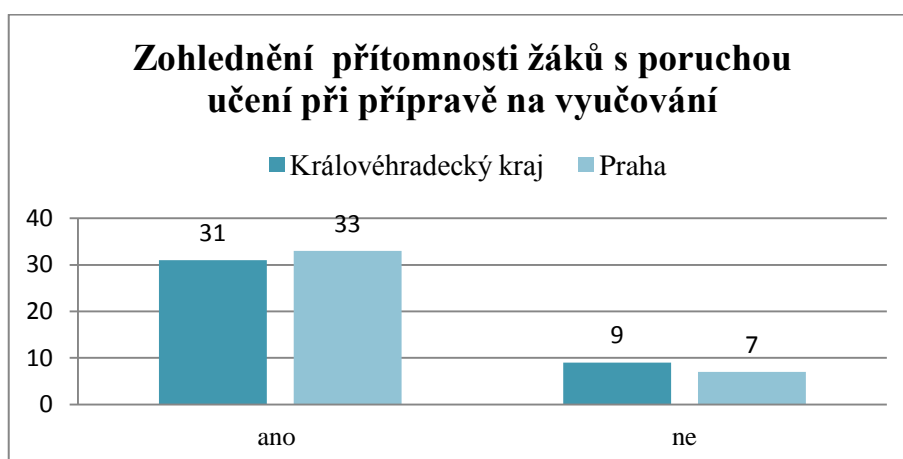
Tabulka č. 15 a graf č. 15 poukazuje na fakt, že pedagogové, kteří zohledňují žáky s poruchami z grafu č. 14, jim vycházejí vstříc mírnějším hodnocením a pochvalou.

Otázka č. 16: **Zohledňujete přítomnost žáků s poruchou učení při přípravě na vyučování?**

Tabulka 17: Zohlednění přítomnosti žáků s poruchou učení při přípravě na vyučování

Zohlednění přítomnosti žáků s poruchou učení při přípravě na vyučování	Královéhradecký kraj	Praha
ano	31	33
ne	9	7

Zdroj: vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření

Graf 16: Zohlednění přítomnosti žáků s poruchou učení při přípravě na vyučování

Zdroj: vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření

Komentář:

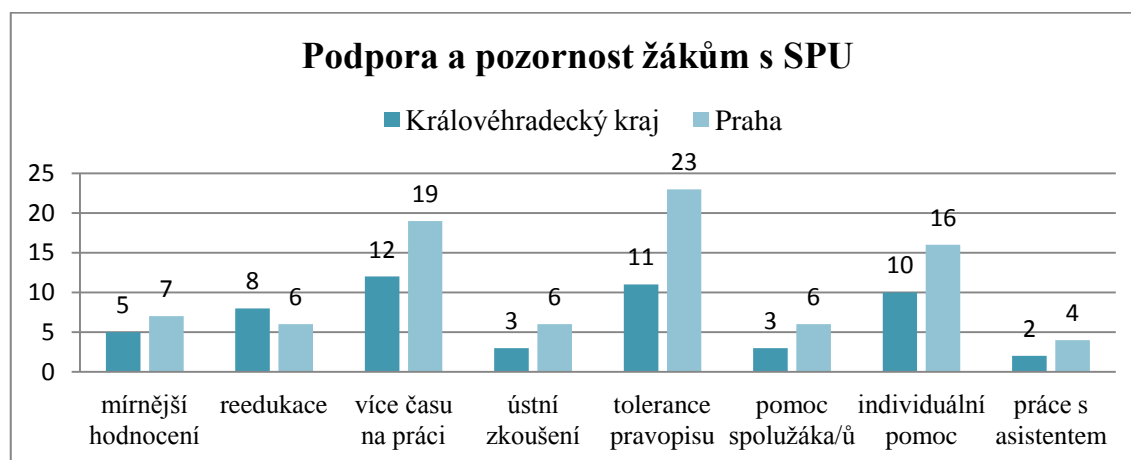
Z uvedené tabulky č. 16 a následného grafu č. 16 je zřejmé, že velká většina pedagogů (80 %) zohledňuje při přípravě na vyučování žáky se SPU a to kratším diktátem, větší časovou dotací, větším počtem názorných pomůcek, kratším zadáváním a úkoly aj.

Otázka č. 17: Pokud máte ve třídě žáky s poruchou učení, věnujete jim více pozornosti, jak s nimi pracujete a jakou jim dáváte podporu?

Tabulka 18: Podpora a pozornost žákům s SPU

Podpora a pozornost žákům s SPU	Královéhradecký kraj	Praha
mírnější hodnocení	5	7
reedukační skupiny	8	6
více času na práci	12	19
ústní zkoušení	3	6
tolerance pravopisu, kratší diktáty	11	23
pomoc spolužáka/ů	3	6
individuální pomoc	10	16
práce s asistentem	2	4

Zdroj: vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření

Graf 17: Podpora a pozornost žákům s SPU

Zdroj: vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření

Komentář:

Otázka č. 17 byla otevřená a respondenti měli vlastními slovy vyjádřit, jak s žáky se SPU pracují a pomáhají jim. Vytvořila jsem osm skupin, do kterých jsem odpovědi zařadila. Jelikož pedagogové uváděli více možností pomoci, nesouhlasí proto počet dotazovaných s počtem odpovědí. Nejvíce respondentů preferovalo toleranci pravopisu (34 odpovědí).

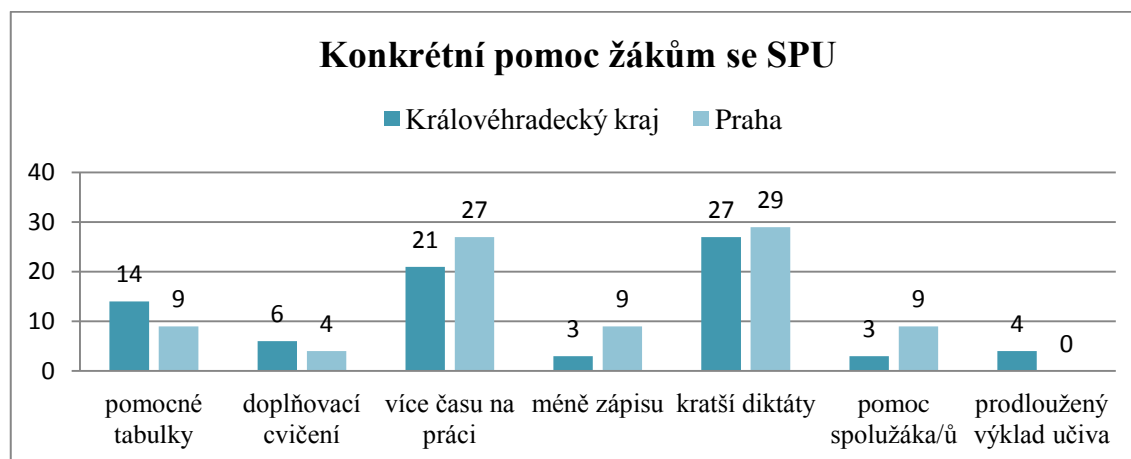
Další nejčastější odpovědí byla dotace času na práci a individuální pomoc. Následuje pomoc spolužáků, ústní zkoušení, práce s asistentem aj.

Otázka č. 18: **Jak konkrétně se těmto žákům věnujete? (např. více času na práci, jiná délka diktátu, nějaké učební pomůcky...)**

Tabulka 19: Konkrétní pomoc žákům se SPU

Konkrétní pomoc žákům se SPU	Královéhradecký kraj	Praha
pomocné tabulky	14	9
doplňovací cvičení	6	4
více času na práci	21	27
méně zápisu	3	9
kratší diktáty	27	29
pomoc spolužáka/ů	3	9
prodloužený výklad učiva	4	0

Zdroj: vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření

Graf 18: Konkrétní pomoc žákům se SPU

Zdroj: vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření

Komentář:

Otázka č. 18 byla též otevřená a opět měli pedagogové vlastními slovy vyjádřit, jakou konkrétní pomoc věnují žákům se SPU. I zde uváděli více možností, a tak opět

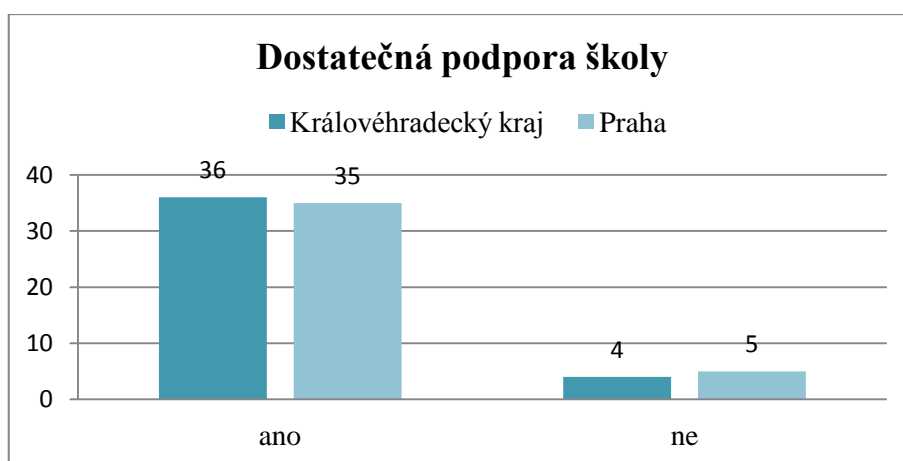
nekoresponduje počet dotázaných s počtem odpovědí. V konkrétní pomoci žákovi vede krácení diktátů (56 odpovědí), následuje více času na práci (48 odpovědí). Následuje práce s tabulkami (23 odpovědí). Zbytek respondentů preferuje doplňování, kratší zápisy, pomoc spolužáka a prodloužený výklad učiva.

Otázka č. 19: **Poskytuje Vám škola dostatečnou podporu pro práci s dětmi se specifickou poruchou učení?**

Tabulka 20: Dostatečná podpora školy

Dostatečná podpora školy	Královéhradecký kraj	Praha
ano	36	35
ne	4	5

Zdroj: vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření

Graf 19: Dostatečná podpora školy

Zdroj: vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření

Komentář:

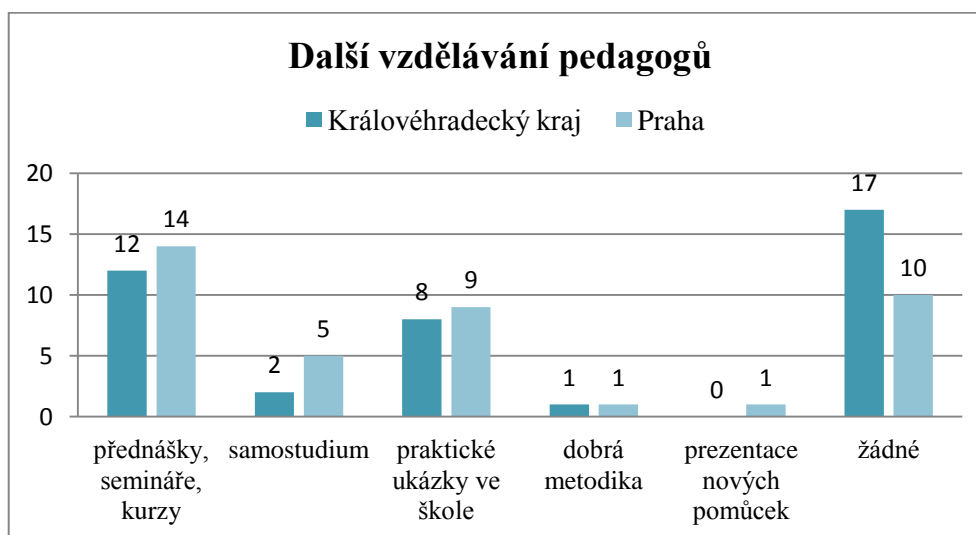
U otázky č. 19 uvedlo 88,7 % dostatečnou podporu školy pro práci s dětmi se SPU. U 11,3 % byla odpověď záporná a uvítali by pomoc v podobě přítomnosti asistenta pedagoga, na kterou převážně školy nemají dostatek finančních prostředků. Další pomoc při větším počtu žáků s SPU je snížit celkový počet žáků ve třídě.

Otázka č. 20: Jak byste se dále chtěli vzdělávat v této problematice, co byste uvítali?

Tabulka 21: Další vzdělávání pedagogů

Další vzdělávání pedagogů	Královéhradecký kraj	Praha
přednášky, semináře, kurzy	12	14
samostudium	2	5
praktické ukázky ve škole	8	9
dobrá metodika	1	1
prezentace nových pomůcek	0	1
žádné	17	10

Zdroj: vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření

Graf 20: Další vzdělávání pedagogů

Zdroj: vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření

Komentář:

I u této otevřené otázky č. 20 měli respondenti možnost vyjádřit se k dalšímu zvyšování své odbornosti v oblasti SPU. Nejvíce respondentů (33,7 %) se bohužel stavělo zamítavě ke zvyšování své odbornosti. Pedagogové, kteří mají zájem o zvyšování odbornosti, upřednostňují přednášky, semináře, kurzy (32,5 %), praktické ukázky ve škole by uvítalo 17 pedagogů (21,2 %). Ojediněle mají zájem o samostudium či dobrou metodiku pro práci se SPU.

8.6 Další zjištění a srovnání

Ze zpracovaných výsledků dotazníkového šetření vyplynula celkem přirozeně ještě jiná srovnání a zjištění, z nichž dvě jen pro zajímavost uvádím v následujících tabulkách.

Tabulka 22: Vzdělání pedagogů v oblasti SPU + počet dětí s poruchou učení ve třídě – Královéhradecký kraj

Vzdělání pedagogů v oblasti SPU	Počet dětí s poruchou učení ve třídě					
	0	1	2	3	4	5 a více
vysokoškolské	2	2		1	1	
semináře a kurzy	7	6	5	5	4	2
celoživotní vzdělávání						
žádné	2	1	1			1

Z údajů v tabulce je patrné, že učitelé z Královéhradeckého kraje s vysokoškolským vzděláním v oblasti SPU mají výrazně menší počet dětí ve třídě s poruchou učení oproti pedagogům, kteří absolvovali kurzy, semináře, přednášky.

Tabulka 23: Vzdělání pedagogů v oblasti SPU + počet dětí s poruchou učení ve třídě – Praha

Vzdělání pedagogů v oblasti SPU	Počet dětí s poruchou učení ve třídě					
	0	1	2	3	4	5 a více
vysokoškolské	1	1	1			
semináře a kurzy	8	3	4	5	3	5
celoživotní vzdělávání			1			
žádné	1		1		3	3

Z tabulky č. 23 je zřejmé, že i v Praze má pedagog s vysokoškolským vzděláním v oblasti SPU menší počet dětí ve třídě s poruchou učení oproti pedagogům, kteří absolvovali kurzy, semináře a přednášky.

Pedagogické požadavky na učitele učící na 1. stupni ZŠ doposud nevyžadují státní zkoušku z předmětu speciální pedagogika. Budoucí učitelé absolvují při studiu pouze 1 semestr programu speciální pedagogika. Je pouze na nich, zda si dobrovolně navýší počet předmětů ke státní zkoušce o tento předmět. Vzhledem k nárůstu žáků se SPU na základních školách by bylo navýšení seminářů vítané. Je mi zcela jasné, že mi budoucí studenti budou spílat za to, že navrhuji další předmět k povinné státní zkoušce, ale je pouze na nás, budoucích učitelích, jak budeme s těmito žáky pracovat, a čím více znalostí budeme mít, tím více pomůžeme dítěti se SPU při jeho vzdělávání a zařazení do běžného života.

Tabulka 24: Věk pedagogů + zájem o zvýšení odbornosti pedagogů – Královéhradecký kraj

Věk pedagogů	Zájem o zvýšení odbornosti pedagogů					
	přednášky, semináře, kurzy	samostudium	praktické ukázky ve škole	dobrá metodika	prezentace nových pomůcek	žádné
25 - 35 let	1		2			
36 - 45 let	4	1	1		1	4
46 - 55 let	7	1	3	1	2	8
56 a více let	1					3

Při pohledu na tabulku můžeme konstatovat, že většina královéhradeckých respondentů nemá zájem o další zvyšování odborné kvalifikace v oblasti SPU, snad jen ve věkové kategorii 46 – 55 let mají učitelé zájem o vzdělání v rámci přednášek, seminářů a kurzů. Z dotazníkového šetření, podle otevřených odpovědí u otázky č. 20, jsem nabyla dojmu, že velká část pedagogů si plete spolupráci s rodinou a kvalitní diagnostiku z PPP s dalším odborným zvyšováním kvalifikace. Spolupráce s rodinou a kvalitní diagnostika může významně napomoci při sestavování IVP a při práci se žákem doma i ve škole.

Tabulka 25: Věk pedagogů + zájem o zvýšení odbornosti pedagogů – Praha

Věk pedagogů	Zájem o zvýšení odbornosti pedagogů					
	přednášky, semináře, kurzy	samostudium	praktické ukázky ve škole	dobrá metodika	prezentace nových pomůcek	žádné
25 - 35 let	4	1	1			1
36 - 45 let	5	2	3	1		3
46 - 55 let	5		3			3
56 a více let	4		1			3

Oproti královéhradeckým respondentům mají pražští pedagogové větší zájem o další vzdělávání v oblasti SPU. Respondenti z obou regionů preferují formu vzdělávání pomocí přednášek, seminářů, kurzů – Praha 18 pedagogů, Hradec Králové 13 respondentů.

Poznatky o problematice SPU se neustále rozšiřují. Pro každého pedagoga, který pracuje se žáky s touto poruchou, by mělo být nezbytné, aby si neustále aktualizoval své teoretické poznatky. Pouze dobře informovaný učitel dokáže pochopit aktuální obtíže žáka se SPU a mít vůči němu reálná očekávání.

8.7 Možnosti dalšího vzdělávání učitelů v základních školách

Speciálně pedagogické kompetence učitelů základní školy jsou jedním z důležitých a nezbytných předpokladů pro úspěšnou edukaci žáků se specifickými poruchami učení. Je tedy na místě, aby si učitelé své speciálně pedagogické kompetence získané během vysokoškolského studia dále rozšiřovali a prohlubovali.

Jednou z otázek v dotazníkovém šetření byla možnost dalšího vzdělávání pedagogů (otázka č. 20). Zmapovala jsem možnosti ke zvyšování odbornosti učitelů v problematice SPU. Nejdříve jsem vyhledala programy na zvýšení kvalifikace v Královéhradeckém kraji. Čerpala jsem z publikace Nabídka programů pro další vzdělávání pedagogických pracovníků v Královéhradeckém kraji na období únor – srpen 2015.

Programy v Královéhradeckém kraji:

- Život s dyslexií – jaké to je?

Lektor: Mgr. Alena Machová, cena 550 Kč, Hradec Králové. Cílem programu je nově vnímat situaci žáka se SPU v třídním kolektivu a v životě. Jak ho zaměstnávat a přiměřeně zatěžovat aj. Program je určen učitelům základních škol.

- Práce s žáky se SVP.

Lektor: PhDr. Petra Novotná, cena 800 Kč, Rychnov nad Kněžnou.

Obsah: základní charakteristika žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, možnosti učitele při posilování sebevědomí žáků, vymezení třídního učitele při práci s těmito žáky aj. Program je určen učitelům základních škol, středních škol a speciálních škol.

Po nahlédnutí do historie pořádání vzdělávacích programů této instituce se např. v roce 2013 konaly programy Dyslexie a dysortografie prakticky (lektor: doc. PaedDr. Olga Zelinková), Specifické vývojové poruchy učení a chování – základní kurz (lektoři: Mgr. Ivana Goddefroy a Mgr. Martina Melišková) a Práce s žáky s poruchami učení (lektor: PhDr. Eva Švarcová, Ph.D). Pro rok 2014 jsem našla např. program Specifické poruchy učení – dyslexie, dysgrafie, dyskalkulie, dysortografie (lektor: Mgr. Martina Habrová).

Z výše uvedeného vyplývá, že nabídka vzdělávacích programů v Královéhradeckém kraji je, dle mého mínění, dostačující a myslím si, že si může každý pedagog vybrat program dle svého uvážení a finančních možností.

Pro pražské pedagogy jsem čerpala z publikace Národní institut pro další vzdělávání Praha a střední Čechy na období únor – srpen 2015.

Programy pro Prahu a střední Čechy:

- Hodnocení žáků a specifičnost hodnocení u žáků s SPU, SPCH

Lektor: Mgr. Marika Kropíková, cena 580 Kč, Praha.

Obsah: funkce hodnocení žáků, formy hodnocení, zaměřuji se též na komplexní hodnocení vertikálním a horizontálním, mezi kriteriálním a individuálním.

Pro toto období jsem objevila pouze tento výše jmenovaný program. Ale upozorňuji na možnost se zúčastnit programů v Hradci Králové. Cesta autobusem z Prahy do Hradce Králové trvá cca 1,5 hodiny tam a 1,5 hodiny zpět. Pro pedagoga z Broumova cesta do Hradce Králové trvá 2,5 hodiny tam a zpět (čerpám z vlastní zkušenosti).

Dále jsem vyhledala možnosti rozšířit si vzdělání formou celoživotního vzdělávání (dále jen CŽV) podle § 60 zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách).

Celoživotní vzdělávání na Univerzitě Hradec Králové:

- Speciální pedagogika

Odborný garant: doc. PhDr. Tibor Vojtko, Ph.D. Cena celého studia činí 24 000 Kč, 4 semestry, Hradec Králové. Cílem je vybavit účastníky základními znalostmi z oboru speciální pedagogika a z jejich dílčích disciplín. Program je určen učitelům s aprobací učitelství pro 1., 2. či 3. stupeň.

Univerzita Karlova má v nabídce dva programy, které jsou vhodné pro učitele 1. a 2. stupně základních škol.

Celoživotní vzdělávání na Karlově univerzitě:

- Speciální pedagogika pro učitele

Odborný garant: PaedDr. Jaroslava Zemková, Ph.D., cena 9 900 Kč/rok, 4 semestry, Praha. Program je určen pro absolventy vysokých škol s učitelskou kvalifikací. Absolvent může vykonávat přímou pedagogickou činnost ve škole nebo školském zařízení pro děti a žáky se specifickými vzdělávacími potřebami ve shodě se vstupní kvalifikací.

- Speciální pedagogika (studium k získání kvalifikace speciálního pedagoga)

Odborný garant: PaedDr. Jaroslava Zemková, Ph.D., cena 10 000 Kč/rok, 6 semestrů, Praha. Program je určen pro absolventy magisterských studijních oborů pedagogika, předškolní pedagogika, učitelství pro 1. stupeň ZŠ aj. Absolvent získá kompetenci k výkonu práce speciálního pedagoga.

I zde se nabízí možnost dojíždět z Broumova do Prahy a z Prahy do Hradce Králové. Hrají zde roli i finanční prostředky. Studium v Praze (4 semestry) je levnější oproti studiu v Hradci Králové o cca 4 000 Kč. Je na zvážení každého učitele, jakou variantu si zvolí a kolik peněz je ochoten investovat do zvyšování odborné kvalifikace.

Vzdělávací programy i programy CŽV si musí každý pedagog hradit ze svého. Rozpočty základních škol jsou již tak omezené, že financovat další vzdělávání svých učitelů není až na výjimky možné.

Lze však doporučit, aby byl ve školách poskytován větší prostor pro další vzdělávání pedagogů. Bylo by vhodné toto realizovat přímo na školách formou seminářů, které by se týkaly aktuálních otázek z problematiky SPU. Tato skupina žáků se SPU je podle statistik v prostředí české základní školy nejpočetnější. Je samozřejmé, pokud se učitel nezúčastní takových to aktivit z vlastního zájmu a iniciativy, že míra odnesených informací z plošného školení je mnohem nižší, než když se účastní vzdělávací akce dobrovolně. Učitelé zatím nemají povinnost dalšího vzdělávání, domnívám se, že tímto plošným způsobem mohou alespoň částečně získat nové informace. Pokud nebude stanoven kariérní řád ve školství – učitelé by byli povinni účastnit se kurzů a školení k problematice vzdělávání žáků s postižením, nejsou nijak motivováni ke zvyšování odborné kvalifikace.

8.8 Diskuze

Ve své práci jsem si stanovila tyto tři dílčí cíle:

1) Zjistit procentuálně počet žáků se specifickou poruchou učení z celkového počtu žáků ve třídě.

Z celkového počtu žáků 1909 (Hradec Králové 910, Praha 999) má diagnostikováno SPU učení 166 žáků (Hradec Králové 74, Praha 92). V procentuálním vyjádření to činí celkem 8,7 % (Hradec Králové 8,1 %, Praha 9,2 %). Praha mírně převyšuje Hradec Králové, ale je zde patrné, že rozdíly mezi oběma regiony v míře výskytu žáků se SPU jsou minimální. Zde se údaje ze statistické ročenky za rok 2010, kde je uveden počet dětí se SPU 4,01 %, liší oproti mému zjištění.

2) Zjistit počet žáků s dyspraxií, dysmúzií, dyspinxií.

Z šetření vyplývá, že 14 žáků z celkového počtu 1909 žáků má diagnostikovanou dyspraxii. Dysmúzií a dyspinxií nemá žádný žák, jak jsem již uvedla v komentáři u otázky č. 14 je možné, že u dětí, které mají problémy s hudební a výtvarnou výchovou, pedagogové nepovažují reedukaci za nutnou.

3) Zjistit nejčastější poruchy učení ve třídách.

První místo s přehledem zaujímá dyslexie (43 respondentů) a na dalším pomyslném žebříčku se vyskytuje dysgrafie (21 respondentů). Šetření ukázalo, že mezi nejčastější a zároveň nejznámější poruchy učení patří právě dyslexie a dysgrafie.

Závěrem diskuze chci konstatovat, že šetření výskytu žáku s SPU ve vybraných školách (třídách) ukázalo na odlišnost oproti údajům v odborné literatuře z roku 2009 (Zelinková, 2009) či statistice (Statistická ročenka, 2011). Můj názor je takový, že učitelé uváděli nejen diagnostikované žáky, ale i žáky, kteří vykazují znaky SPU. U těchto žáků zatím neproběhlo řádně vyšetření (informace z dotazníků), protože ne všechny děti mají při své poruše stejné projevy a obtíže. Nabízí se i další možnost, že jsem vybrala školy s vyšším výskytem SPU u dětí oproti celorepublikovému průměru.

„Syndrom nešikovného dítěte“ – dyspraxie se vyskytuje v poměrně malém množství, ale vyskytuje. Zde se též moje výsledky shodují s literaturou, která se týká tohoto problému (Kirbyová, 2002) a je potřeba těmto dětem věnovat zvýšenou pozornost a nepodceňovat je pro jejich neobratnost.

Nejčastěji probíranou formou SPU je dyslexie. I zde se moje výsledky shodují s odbornou literaturou, kde je tato porucha uváděna jako nejčastěji se vyskytující (Zelinková, 2009). Navzdory dyslexii je možné vést plnohodnotný a dokonce velice úspěšný život, jak nám dokazují příklady světoznámých dyslektiků – John Lennon, Wolfgang Amadeus Mozart, Leonardo da Vinci, Thomas Alva Edison, Albert Einstein aj. (Wikipedia, 2015).

9 Závěr

Diplomová práce měla odpovědět na otázku, jaký je výskyt specifických poruch učení u žáků 1. stupně vybraných základních škol a jaká je práce učitelů s těmito žáky. Začlenění těchto žáků do běžných tříd přináší výhody – intaktní žáci mohou pozitivním způsobem posouvat dítě s poruchou ve vzdělávání, snaha dítěte vyrovnat se spolužákům může působit motivačně, na druhou stranu přináší i nevýhody – ve třídě s větším počtem žáků s poruchou učení je menší možnost individuálního přístupu a bez pomoci asistenta pedagoga nelze výuku zvládat. Ve vzdělávacím procesu jsou na pedagogy kladeny stále vyšší nároky na přípravu vyučování a pro učitele, který má ve své třídě několik dětí se SPU, je to obzvláště náročná příprava.

Důležitou součástí pedagogického přístupu je pěstovat u žáka sebepojetí, sebedůvěru, sebehodnocení a neznevažovat schopnosti žáka, který může v ostatních předmětech dosahovat průměrných až nadprůměrných výsledků. Pedagog na základní škole by se měl problematikou SPU zabývat, aby včas rozpoznal, kdy se u žáka jedná o SPU a kdy nikoli. Školní výkony dětí, které trpí SPU, neodpovídají jejich skutečným intelektovým schopnostem, jež ve většině případů bývají na vyšší úrovni. SPU ovlivňují školní úspěšnost a negativně působí i na psychiku dítěte. Děti dlouhodobě neúspěšné mívají snížené sebehodnocení, uzavřou se do sebe, trpí úzkostí, často i školní fobií. Velmi důležité je včasné rozpoznání a diagnostikování SPU. Včasná diagnostika a správně zvolená reedukace dokáže eliminovat nebo zmírnit negativní dopady nejen na školní úspěšnost, ale i na psychiku dítěte. Na pedagogických fakultách by se budoucí učitelé neměli vzdělávat ve dvou větvích – základní a speciální. Všichni absolventi pedagogiky by měli mít dostatečný speciálně pedagogický základ, který by si dále podle svých potřeb rozšiřovali a doplňovali v rámci celoživotního vzdělávání tak, aby s žáky se speciálními potřebami dokázali, dle svých možností, kompetentně pracovat. Nástup dítěte do školy představuje zásadní zlom v jeho dosavadním životě. Najednou se ocitá pod nárůstem stále nových požadavků na svoji osobu. Čtení, psaní a mluvená řeč jsou základními prvky dorozumívání – informačními kanály, kterými člověk získává nové a nové informace. V současnosti patří dovednost číst a psát k základní výbavě každého člověka. Pokud dítěti dělá problém naučit se číst a psát, začíná zažívat první školní neúspěchy, ty mohou

vyvolávat v dítěti stavy úzkosti, frustrace, pocity strachu, které jsou mnohdy horší než porucha sama. Je na rodičích a pedagogovi, aby co nejdříve zjistili příčiny prvních školních neúspěchů svého dítěte – žáka. Každé dítě chce být úspěšné a chválené jak rodiči, tak učiteli, a proto je důležité zjistit, zda je dítě opravdu nevyzrálé a na školní výuku nestačí, anebo zda se nejedná o přítomnost specifických poruch učení, které mnohdy způsobují školní neprospěch a mají dopad na celý budoucí život člověka. V kompetenci erudovaného pedagoga na základní škole by mělo být připravit takové dítě na život s touto poruchou a pomoci mu ve volbě nejvhodnějšího povolání vzhledem k přítomnosti poruchy učení.

Cíl diplomové práce byl splněn. První ročník základní školy je klíčovým obdobím pro rozvoj osobnosti dítěte i pro formování jeho vztahu ke škole a vzdělání. Z pohledu mého šetření je příznivým zjištěním, že většina dotazovaných učitelů je seznámena s pojmem poruch učení, zvláště pak s projevy dyslexie jako nejčastěji se vyskytující poruchou učení. Ovšem negativem může být přehnaná snaha učitele o zaměření pozornosti na vyhledávání žáka s poruchou učení, zejména v prvním pololetí 1. ročníku. Není nutné ihned být na poplach a vystrašit rodiče, kteří většinou hledají viníka postiženého dítěte a věnují přehnanou pozornost oblasti, ve které se porucha učení projevila, a mají obavu o budoucnost svého dítěte. Důležité je společně hledat účinné formy pomoci a povinností učitele je najít takové postupy, kterými si žák může osvojit učivo, a přemýšlet, jak přispět k dozrávání funkcí, které nejsou dostatečně vyvinuty, a tudíž u dítěte vyvolávají některou z poruch učení. Není možné pouze na základě pouhého neúspěchu ve čtení usoudit, že se jedná o poruchu čtení – dyslexii. Pozornost učitele musí být zaměřena na celou osobnost dítěte, na jeho vztahy k učiteli, ke školní práci, na způsob adaptace na školu, protože teprve na základě neúspěšného individuálního působení učitele a zjištění závažnějších obtíží ve více oblastech pošleme dítě k odbornému vyšetření do PPP či SPC.

Výskyt SPU u žáků 1. stupně vybraných ZŠ jsem ověřila pomocí dotazníkového šetření. Pedagog je schopen kvalitně vzdělávat jedno až dvě děti s poruchou, bohužel z dotazníkového šetření vyplynulo, že 27,5 % učitelů má ve třídě čtyři až pět a více takových žáků. Bez pomoci asistenta pedagoga se tato náročná a namáhavá práce nedá plnohodnotně zvládat. Bohužel finanční prostředky škol jsou omezené a na asistenty

pedagogů už nezbývají. Pro pedagoga je to opravdu náročná práce, když musíme počítat s tím, že většina dotázaných (58 pedagogů, tj. 72 %) uvedla 21 – 30 žáků ve třídě.

Nejrozšířenější poruchou je dyslexie a dysgrafie. Většina učitelů by uvítala při své práci pomoc speciálního pedagoga a školního psychologa, kteří by s dětmi pracovali a rozvíjeli jejich možnosti. A opět se dostávám k otázce financí a vím, že tento „luxus“ si může dovolit zlomek základních škol. Doufám, že blízká budoucnost ukáže, jak moc jsem se v této diplomové práci mýlila a speciálního pedagoga a školního psychologa bude mít každá škola, protože počet dětí se SPU, a nejen s touto poruchou, bude spíše přibývat než ubývat.

Z dotazníkového šetření vyplynulo, že pedagogové jsou na problematiku SPU připraveni. Speciálně-pedagogické vzdělání má sice jen 12,5 % pedagogů, ale většina si vzdělání doplnila samostudiem, kurzy, semináři, přednáškami aj. Jak ukázal výzkum, rozpoznat dítě s náznaky SPU jim nečiní velké obtíže – samozřejmě zkušený učitel je ve výhodě. Dále bych zde chtěla uvést několik dalších poznatků, které jsem vyvodila ze svého výzkumu. Převažuje nespokojenost s prací PPP (krátká doba na vyšetření, zprávy „jako přes kopírák“) a výstupy jsou takové, jaké učitel očekával, zkrátka nic nového (tady vidíme, že učitelé problematiku SPU mají zmapovanou a dítě jsou schopni předběžně vytipovat). To je velké pozitivum pro všechny budoucí žáky s poruchou učení. Co se ovšem učitelům nelíbí, je velký počet žáků s poruchou učení ve třídě.

Další poznatek z výzkumu mi potvrdil moji domněnku, že i méně známá porucha obratnosti – dyspraxie se ve vybraném vzorku dětí vyskytuje (14 dětí). V úvodu práce jsem uvedla, že se této poruše budu více věnovat, protože její projevy mohou mít negativní dopad i v sociální oblasti dítěte. Ostatní se jim posmívají pro jejich nápadnou neobratnost, ponižují je, sklízíjí jen posměch, pohrdání, a mohou se proto dostat i na dno vrstevnické skupiny. Z tohoto důvodu nesmí být dyspraxie podceňována ani pedagogem, protože nepříznivý vliv této poruchy může mít negativní dopad na zdravý psychický vývoj dítěte. Výše popsané argumenty sice nebyly cílem diplomové práce, ale považuji je za velice podstatné, a proto je zde zmiňuji. Samozřejmě je nutno konstatovat, že výsledky tohoto šetření nelze objektivizovat, to znamená, nelze je považovat za obecně platné. Jednalo se pouze o sondu do zkoumané reality pedagogů na 1. stupni ZŠ. Získané poznatky

a vědomosti z oblasti teoretické a praktické mě osobně obohatily a přinesly mi další vklad pro budoucí pedagogickou praxi.

10 Seznam použitých informačních zdrojů

Literatura

BARTOŇOVÁ, Miroslava a Marie VÍTKOVÁ. Podmínky inkluzivního vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. In *PIPEKOVÁ et al. Kapitoly ze speciální pedagogiky*. Brno: Paido, 2010. ISBN 978-80-7315-198-0.

BARTOŇOVÁ, Miroslava. *Kapitoly ze specifických poruch učení*. Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2005, 152 s. ISBN 80-210-3822-5.

DICKMAN, G.E. The nature of learning disabilities through the lens of fading research. *Perspectives: The International Dyslexia Association*. 2003, vol. 29, s. 4-8. ISSN 1935-1291.

GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2010, 260 s. ISBN 978-80-7315-185-0.

JOŠT, Jiří. *Čtení a dyslexie*. Praha: Grada, 2011, 384 s. ISBN 978-80-247-3030-1.

JUCOVIČOVÁ, Drahomíra a Hana ŽÁČKOVÁ. *Reedukace specifických poruch učení u dětí*. Praha: Portál, 2014, 176 s. ISBN 978-80-262-0645-3.

JUCOVIČOVÁ, Drahomíra. *Individuální vzdělávací plán pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami*. Vyd. 1. Praha: D + H, 2009, 158 s. ISBN 978-808-7295-007.

JUCOVIČOVÁ, Drahomíra. První díl seriálu s názvem Specifické poruchy učení. *Integrace a inkluze*, 2013, roč. 1, č. 1, s. 7-11.

JUCOVIČOVÁ, Drahomíra. Specifické poruchy učení Díl čtvrtý: Dysortografie. *Integrace a inkluze*, 2013, roč. 1, č. 4, s. 6-11.

JUCOVIČOVÁ, Drahomíra. Specifické poruchy učení Díl druhý: Dyslexie. *Integrace a inkluze*, 2013, roč. 1, č. 2, s. 6-10.

JUCOVIČOVÁ, Drahomíra. Specifické poruchy učení Díl šestý: Dyspraxie, dyspinxie, dysmúzie. *Integrace a inkluze*, 2014, roč. 1, č. 6, s. 6-11.

JUCOVIČOVÁ, Drahomíra. Specifické poruchy učení Díl třetí: Dysgrafie. *Integrace a inkluze*, 2013, roč. 1, č. 3, s. 6-10.

KALHOUS, Zdeněk a Otto OBST. *Školní didaktika*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2009, 447 s. ISBN 978-807-3675-714.

KIRBYOVÁ, A. *Nešikovné dítě – Dyspraxie a další poruchy motoriky*. Praha: Portál, 2002. 206 s. ISBN 80-7178-424-9.

KOMENSKÝ, Jan Amos. *Jak (se) učit*. Praha: Mladá fronta, 2004, 123 s. ISBN 80-204-1123-2.

KUCHARSKÁ, A.; ŠVANCAROVÁ, D. Screening poruch učení a psaní. In KUCHARSKÁ, A. (Ed.) *Specifické poruchy učení a chování: Sborník 1996*. Praha: Portál, 1997, ISSN 1211-670X.

MATĚJČEK, Zdeněk. *Dyslexie: specifické poruchy čtení*. Vyd. 3. upr. a rozš. Jinočany: H &H, 1995, 269 s. ISBN 80-857-8727-X.

MICHALOVÁ, Zdeňka, Ilona PEŠATOVÁ, Ivana BERÁNKOVÁ, Lucie DRAŽILOVÁ a Diana HAVLOVÁ. *Speciální pedagogika: Přípravenost učitelů na inkluzivní vzdělávání v oblasti specifických poruch učení*. 2012, 1(22): 30-45 s. ISSN 1211-2720.

PIPEKOVÁ, Jarmila et al. *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. Brno: Paido, 2010, 401 s. ISBN 978-80-7315-198-0.

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2013, 395 s. ISBN 978-80-262-0403-9.

PRŮCHA, Jan. *Pedagogická encyklopedie*. Praha: Portál, 2009, 935 s. ISBN 9788073675462.

SARTORIUS, Norman a Pavel PAVLOVSKÝ. *Mezinárodní klasifikace nemocí. 10. revize, duševní poruchy a poruchy chování: popisy klinických příznaků a diagnostická.* Praha: Psychiatrické centrum, 1992, 282 s. ISBN 8085121379.

SLOWÍK, Josef. *Speciální pedagogika.* Vyd. 1. Praha: Grada, 2007, 160 s. Pedagogika (Grada). ISBN 978-802-4717-333.

VALENTA, Milan. *Přehled speciální pedagogiky.* Vyd. 1. Praha: Portál, 2014, 269 s. ISBN 978-802-6206-026.

ZELINKOVÁ, Olga. *Čtenářské tabulky: (cvičení pro dyslektiky V.).* Praha: DYS, 2008. ISBN 80-902-0655-7.

ZELINKOVÁ, Olga. *Pedagogická diagnostika a individuální vzdělávací program.* Vyd. 3. Praha: Portál, 2011, 263 s. ISBN 978-802-6200-444.

ZELINKOVÁ, Olga. *Poruchy učení.* Vyd. 5. Praha: Portál, 2000, 196 s. ISBN 80-7178-481-8.

ZELINKOVÁ, Olga. *Poruchy učení: dyslexie, dysgrafie, dysortografie, dyskalkulie, dyspraxie, ADHD.* 11. vyd. Praha: Portál, 2009, 263 s. ISBN 978-807-3675-141.

Legislativní zdroje

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Vyhláška č. 116/2011 Sb., kterou se mění vyhláška 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních.* [online] c2011 [cit. 2015-03-16]. Dostupný z: <http://www.msmt.cz/dokumenty/vvyhlaska-c-116-2011-sb-kterou-se-meni-vyhlaska-c-72-2005-sb>.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Vyhláška č. 147/2011 Sb., kterou se mění vyhláška 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných.* [online] c2011 [cit. 2015-03-16]. Dostupný z: <http://www.msmt.cz/dokumenty/vyhlaska-c-147-2011-sb-ktterou-se-meni-vyhlaska-c-73-2005-sb>.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních.* [online] c2005 [cit. 2015-03-16]. Dostupný z: <http://msmt.cz/dokumenty/vyhlaska-c-72-2005-sb-1>.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Vyhláška č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných.* [online] c2005 [cit. 2015-03-16]. Dostupný z: <http://msmt.cz/dokumenty/vyhlaska-c-73-2005-sb-1>.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon).* [online] c2004 [cit. 2015-03-16]. Dostupný z: <http://msmt.cz/dokumenty/uplne-zneni-zakona-c-561-2004-sb>.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů.* [online] c2004 [cit. 2015-03-16]. Dostupný z: <http://www.msmt.cz/dokumenty/aktualni-zneni-zakona-o-pedagogickych-pracovnicich-k-1-lednu>.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Zákon č.111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách).* [online] c2010 [cit. 2015-03-17]. Dostupný z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/vysoke-skolstvi/zakon-c-111-1998-sb-o-vysokych-skolach>.

Národní program rozvoje vzdělávání v České republice: Bílá kniha. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 2001, 98 s. ISBN 80-211-0372-8.

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2007 [cit. 2015-03-17]. Dostupné z: http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPZV_2007-07.pdf.

Elektronické zdroje

Dyslexie. *Wikipedie* [online]. 2015 [cit. 2015-06-11]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Dyslexie>.

KOVÁŘOVÁ, R. Specifické poruchy učení ve školní praxi [online]. c2013, [cit. 2015-02-16]. Dostupné z: http://projekty.osu.cz/svp/opory/PdF_Kovarova_SPUvpraxi.pdf.

MACH, Jiří. Školy se do výuky nového písma nehrnou. *Novinky.cz* [online] 17.12.2013 [cit. 2015-02-22]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/domaci/321620-skoly-se-do-vyuky-noveho-pisma-nehrnou.html>.

11 Seznam příloh

Příloha 1: Ukázka dotazníku použitého v průzkumném šetření

Příloha 2: Seznam vybraných škol

12 Seznam obrázků

Obrázek 1: Ukázka písma Comenia Script.....	26
Obrázek 2: Struktura vzdělávání	35

13 Seznam tabulek

Tabulka 1: Individuální vzdělávací plán	38
Tabulka 1: Pohlaví respondentů	50
Tabulka 2: Věk respondentů.....	51
Tabulka 3: Dosažené vzdělání pedagogů	52
Tabulka 4: Délka pedagogické praxe	53
Tabulka 5: Počet žáků ve třídě	54
Tabulka 6: Vzdělání v oblasti SPU.....	55
Tabulka 7: Absolvované předměty zaměřené na speciální pedagogiku na VŠ.....	56
Tabulka 8: Integrace žáků s poruchou učení do běžné výuky.....	57
Tabulka 9: Počet žáků s poruchou učení ve třídě	58
Tabulka 10: Nejčastější poruchy učení ve třídě.....	59
Tabulka 11: Zjištění poruchy učení u žáků ve školním období.....	60
Tabulka 12: Spolupráce s PPP.....	62
Tabulka 13: Míra přínosu spolupráce s PPP.....	63
Tabulka 14: Poruchy dysmúzie, dyspraxie, dyspinxie	64
Tabulka 15: Zohlednění hodnocení žáků s poruchou učení	65
Tabulka 16: Zohlednění přítomnosti žáků s poruchou učení při přípravě na vyučování	66
Tabulka 17: Podpora a pozornost žákům s SPU.....	67
Tabulka 18: Konkrétní pomoc žákům se SPU	68
Tabulka 19: Dostatečná podpora školy	69
Tabulka 20: Další vzdělávání pedagogů.....	70
Tabulka 22: Vzdělání pedagogů v oblasti SPU + počet dětí s poruchou učení ve třídě – Královéhradecký kraj	71
Tabulka 23: Vzdělání pedagogů v oblasti SPU + počet dětí s poruchou učení ve třídě – Praha	71
Tabulka 24: Věk pedagogů + zájem o zvýšení odbornosti pedagogů – Královéhradecký kraj.....	72
Tabulka 25: Věk pedagogů + zájem o zvýšení odbornosti pedagogů – Praha.....	73

14 Seznam grafů

Graf 1: Pohlaví respondentů	50
Graf 2: Věk respondentů.....	51
Graf 3: Dosažené vzdělání pedagogů	52
Graf 4: Délka pedagogické praxe	53
Graf 5: Počet žáků ve třídě	54
Graf 6: Vzdělání v oblasti SPU	55
Graf 7: Absolvované předměty zaměřené na speciální pedagogiku na VŠ.....	56
Graf 8: Integrace žáků s poruchou učení do běžné výuky.....	57
Graf 9: Počet žáků s poruchou učení ve třídě.....	58
Graf 10: Nejčastější poruchy učení ve třídě	59
Graf 11: Zjištění poruchy učení u žáků ve školním období	60
Graf 12: Spolupráce s PPP	62
Graf 13: Míra přínosu spolupráce s PPP	63
Graf 14: Poruchy dysmúzie, dyspraxie, dyspinxie.....	64
Graf 15: Zohlednění hodnocení žáků s poruchou učení	65
Graf 16: Zohlednění přítomnosti žáků s poruchou učení při přípravě na vyučování	66
Graf 17: Podpora a pozornost žákům s SPU	67
Graf 18: Konkrétní pomoc žákům se SPU	68
Graf 19: Dostatečná podpora školy	69
Graf 20: Další vzdělávání pedagogů	70

Příloha 1

Ukázka dotazníku použitého v průzkumném šetření

Píši diplomovou práci na téma „Výskyt specifických poruch učení u žáků 1. stupně vybraných základních škol a práce učitelů s těmito žáky“. Tato studie by mi měla pomoci najít na tuto problematiku odpověď a zároveň zamyslet se nad možnostmi v oblasti speciální pedagogiky, které se budoucím i stávajícím učitelům nabízí.

Touto cestou bych Vás chtěla požádat o korektní vyplnění dotazníku a zároveň Vás chtěla ujistit, že odpovědi budou ve výsledku vyjádřeny v procentech nebo čísly, a tudíž zcela anonymně.

Předem velmi děkuji za ochotu a čas, který jste strávili nad vyplňováním mého dotazníku.

V případě Vašeho zájmu bych Vám výsledky šetření poslala emailem do Vaší školy či na Váš email.

Tea Cholevová

DOTAZNÍK /vyznačte vyhovující odpovědi nebo doplňte/

1. Jste:	ŽENA / MUŽ
2. Kolik je Vám let?	25-35 36-45 46-55 56 a více
3. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?	
4. Jaká je délka Vaší pedagogické praxe?	
5. Kolik žáků je ve Vaší třídě?	
6. Jaké máte vzdělání v oblasti specifických poruch učení?	VŠ – ANO / NE pokud ANO jaké..... semináře kurzy celoživotní vzdělávání vyšší odborné další.....
7. Zkuste si vzpomenout, zda jste absolvovali na VŠ nějaké předměty zaměřené na speciální pedagogiku.	Pokud ANO, jaké.....
8. Je podle Vás správné, že se žáci s poruchami učení začleňují-integrují do běžné výuky?	ANO / NE, proč.....
9. Kolik žáků z Vaší třídy má poruchu učení?	
10. Jaké jsou ve Vaší třídě nejčastější poruchy učení?	

<p>11. V jakém školním období nejčastěji zjišťujete nebo máte podezření na poruchy učení u žáků?</p>	
<p>12. Spolupracujete s pedagogicko-psychologickou poradnou (PPP)?</p>	<p>ANO / NE</p>
<p>13. Pokud spolupracujete s PPP, sledáváte Vaši spolupráci přínosnou a do jaké míry? (škála od 1 do 5, kdy 1 je velmi přínosná a 5 zbytečná)</p>	
<p>14. Zaregistrovali jste u Vašich žáků nějakou z těchto poruch: dysmúzie, dyspraxie, dyspinxie?</p>	<p>ANO / NE pokud ANO jakou.....</p>
<p>15. Zohledňujete tyto poruchy učení při hodnocení žáků?</p>	<p>ANO / NE pokud ANO jak.....</p>
<p>16. Zohledňujete přítomnost žáků s poruchou učení při přípravě na vyučování?</p>	<p>ANO / NE pokud ANO jak.....</p>
<p>17. Pokud máte ve třídě žáky s poruchou učení, věnujete jim více pozornosti, jak s nimi pracujete a jakou jim dáváte podporu?</p>	
<p>18. Jak konkrétně se těmto žákům věnujete? (např. více času na práci, jiná délka diktátu, nějaké učební pomůcky...)</p>	

19. Poskytuje Vám škola dostatečnou podporu pro práci s dětmi se specifickou poruchou učení?	ANO / NE jakou podporu byste uvítal/a
20. Jak byste se dále chtěli vzdělávat v této problematice, co byste uvítali?	

Příloha 2

Seznam vybraných škol

Královéhradecký kraj

Škola	Adresa	Počet učitelů – respondentů
Základní škola Hradební, Broumov IČO: 48623008	Kostelní náměstí 244 550 01 Broumov	10
Masarykova základní škola, Broumov IČO: 00272523	Komenského 312 550 01 Broumov	7
Základní škola a mateřská škola Teplice nad Metují IČO: 71003401	Rooseveltova 106 549 57 Teplice nad Metují	7
Základní škola Meziměstí IČO: 75015978	Školní 236 549 81 Meziměstí	6
Základní škola Náchod, Komenského 425 IČO: 70154279	Komenského 425 547 01 Náchod	10

Praha

Škola	Adresa	Počet učitelů – respondentů
Fakultní základní škola prof. Otokara Chlupa Pedagogické fakulty UK IČO: 61385620	Fingerova 2186 158 00 Praha 13	2
Základní škola Praha - Lipence IČO: 70108145	Černošická 168 155 31 Praha-Lipence	8
Základní škola Kunratice IČO: 62931377	Předškolní 420/5 148 00 Praha 4 - Kunratice	8
Masarykova základní škola Praha – Klánovice IČO: 63833956	Slavětínská 200 190 14 Praha 9 - Klánovice	10
Duhová škola Základní škola Praha 3, Náměstí Jiřího z Poděbrad IČO: 63831392	Náměstí Jiřího z Poděbrad 7 130 00 Praha 3	1
Drtinova fakultní základní škola s rozšířenou výukou jazyků při PedF UK IČO: 69781869	Drtinova 1/1861 150 00 Praha 5 - Smíchov	8
Základní škola Říčany IČO: 72045396	Školní 2400 251 01 Říčany okres Praha-východ	3